

Inkubator
Przedsiębiorczości
w Debrznie

Spotkania w Marózie
i Sandomierzu

Działania na poziomie
europejskim

Organizacje wiejskie
a lobbying

forum aktywizacji obszarów wiejskich

Od Wydawcy

Drugi numer Biuletynu „Dobry Start” stworzyliśmy z myślą o czytelnikach z organizacji wiejskich, którzy pragną bardziej skutecznie działać na swoim terenie, a jednocześnie interesują się tym, co się dzieje na poziomie krajowym i europejskim. W niniejszym numerze prezentujemy zatem wstępne wyniki badań wiejskich organizacji pozarządowych w Polsce, (badania takie prowadzone są w ramach projektu „Dobry Start”), informacje o ogólnopolskich spotkaniach, jakie miały miejsce wiosną 2012 roku (w tym o spotkaniu organizacji wiejskich w Marózie i o konferencji „Jak organizacje wiejskie zmieniają polską wieś” w Sandomierzu), a także pokazujemy przykłady jak organizacje mogą wpływać na proces tworzenia prawa.

Szczególnie istotny wpływ na politykę wobec wsi organizacje mogą wywrzeć za pośrednictwem swoich przedstawicieli w komitetach monitorujących nadzorujących wydatkowanie funduszy unijnych. W przypadku Komitetu Monitorującego Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, naszym przedstawicielem (z rekomendacji FAOW) jest Anna Potok, która w niniejszym Biuletynie dzieli się refleksjami na temat swojej pracy. Prezentujemy również powołaną niedawno Polską Sieć Lokalnych Grup Działania stanowiącą federację regionalnych sieci LGD, dzięki której głos środowisk wiejskich zapewne stanie się jeszcze lepiej słyszalny na poziomie krajowym. Uwagom Czytelników polecamy również informacje o tym, dlaczego warto współpracować z podobnymi organizacjami za granicą i w jaki sposób organizacje wiejskie mogą uczestniczyć w dyskusji na temat przyszłej polityki wobec wsi na poziomie Unii Europejskiej.

W niniejszym numerze Biuletynu Dobry Start Czytelnicy znajdą też wskazówki, gdzie szukać dalszych informacji i wsparcia: zamieszczamy bowiem listę doradców, u których organizacje mogą zasięgnąć porady w ramach projektu „Dobry Start” w określonych obszarach tematycznych, a także wykaz użytecznych stron internetowych, zarówno polskich jak i zagranicznych. Podobnie jak wcześniej w biuletynach FAOW, tak i teraz w Biuletynie „Dobry Start” staramy się przedstawiać przykłady aktywnych organizacji wiejskich; tym razem o swoich osiągnięciach opowiada pani Zdzisława Hołubowska z Debrzna.

Autorami naszych artykułów są pracownicy i wolontariusze organizacji wiejskich oraz współpracujący z nimi eksperci. Gorąco zachęcamy naszych Czytelników aby stali się współautorami niniejszego Biuletynu, zgłaszali interesujące ich tematy oraz dzielili się sukcesami i porażkami swoich organizacji. Prosimy o nadsyłanie swoich pomysłów pod adres: dobry.start@faow.org.pl.

wrzesień, 2012

Życzymy miłej lektury!
Zespół FAOW i TRGP

Spis treści

-
- 3 Doradcy projektu Dobry Start oraz zakresy udzielanego przez nich doradztwa.
 - 5 Inkubator Przedsiębiorczości w Debrznie – rozmowa ze Zdzisławą Hołubowską, Prezesem Stowarzyszenia „Na Rzecz Rozwoju Miasta i Gminy Debrzno”.
 - 10 Jak organizacje pozarządowe zmieniają polską wieś? Halina Siemaszko
 - 13 Organizacje wiejskie w świetle badań FAOW. Wojciech Goszczyński
 - 18 Komitet Monitorujący – kilka refleksji i propozycji. Anna Potok
 - 21 Maróz – czyli spotkanie. Justyna Duriasz-Buthak
 - 24 Maróz 2012 – wrażenia uczestnika. Aleksander Woźniak
 - 25 Dlaczego warto uczestniczyć w działaniach na poziomie europejskim? Urszula Budzich-Szukała
 - 28 Organizacje pozarządowe w procesie tworzenia prawa – lobbying NGO. Olga Almert-Piotrowska
 - 30 Współtworzymy dobre prawo dla edukacji. Alina Kozieńska-Bałdyga
 - 33 PSLGD – Głos polskiego LEADER’a. Witold Magryś
 - 35 Kilka adresów spośród wielu, które warto odwiedzić w Internecie.
 - 39 Najbliższe szkolenia w ramach projektu „Dobry Start”.

Doradcy projektu Dobry Start

oraz zakresy udzielanego przez nich doradztwa

Imię i nazwisko doradcy, dane kontaktowe, nazwa centrum i prowadzącego je stowarzyszenia, w ramach którego działa doradca

Region działania, zakres doradztwa

Irena Krukowska-Szopa

tel.: 600-276-829

e-mail: krukowska@zielonaakcja.pl

oraz krukowska.irena@gmail.com

Regionalne Centrum – Fundacja Ekologiczna Zielona Akcja

woj. dolnośląskie

- tworzenie partnerstw lokalnych, wsparcie dla lokalnych grup działania, komunikacja w partnerstwach,
- animacja i mobilizowanie społeczności lokalnych,
- kreowanie i pisanie projektów,
- zarządzanie zespołem,
- finansowanie organizacji pozarządowych,
- wsparcie liderów organizacji,
- planowanie strategiczne rozwoju, planowanie odnowy wsi,
- monitorowanie i ewaluacja strategii, programów i planów.

Krzysztof Szustka

tel.: 512-312-215

e-mail: krzysztof.szustka@gmail.com

oraz szustka@zielonaakcja.pl

Regionalne Centrum – Fundacja Ekologiczna Zielona Akcja

woj. dolnośląskie

- działalność organizacji pozarządowych i pozyskiwanie środków,
- partnerstwa lokalne i regionalne,
- fundusz sołecki,
- edukacja ekologiczna i regionalna,
- questing – wiejskie gry terenowe.

Renata Nowak

tel.: 609-117-712

e-mail: olikar@poczta.onet.pl

Krajowe Centrum – Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich

woj. łódzkie

- finansowanie działalności organizacji pozarządowych,
- przygotowywanie statutu, dokumentów rejestrowych,
- rejestracja produktów tradycyjnych,
- współpraca międzynarodowa – poszukiwanie partnerów,
- realizacja funduszu sołeckiego,
- współpraca z kołami gospodyń wiejskich (KGW).

Maciej Puchała

tel.: 605-284-932

e-mail: dl-p02@wp.pl

Regionalne Centrum – Towarzystwo Rozwoju Gminy Płużnica

woj. kujawsko-pomorskie

- zakładanie organizacji i pomoc w ich prowadzeniu,
- przygotowywanie projektów (w tym pisanie wniosków) i ich realizacja,
- pisanie biznesplanów i doradztwo dla małych i średnich przedsiębiorstw.

Mirosława Tomasiak

tel.: 605-268-462

e-mail: tomasikm@mga.com.pl

Regionalne Centrum – Towarzystwo Rozwoju Gminy Płużnica

woj. kujawsko-pomorskie

- planowanie projektów i pisanie wniosków o dofinansowanie, w tym partnerskich i międzynarodowych,
 - realizacja i rozliczanie projektów,
 - aktywizacja społeczności lokalnych, w tym zakładanie stowarzyszeń,
 - uregulowania prawne związane z funkcjonowaniem NGO,
 - zarządzanie organizacją pozarządową,
 - finanse w organizacjach pozarządowych,
 - pisanie biznesplanów.
-

Dagmara Husarek

tel.: 692-498-031

e-mail: dagmarahusarek@gmail.com

Regionalne Centrum – Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Miasta i Gminy Debrzno

woj. pomorskie

- pozyskiwanie środków unijnych (w tym na realizację inwestycji/projektów) i ich rozliczanie, jak również pisanie wniosków o dofinansowanie,
- uregulowania prawne związane z funkcjonowaniem NGO,
- pisanie pism procesowych, itp.

Inga Kawalek

tel.: 669-205-005

e-mail: i.kawalek@dgkoncept.pl

Krajowe Centrum – Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich

woj. pomorskie

- planowanie projektów,
- zarządzanie projektami,
- planowanie strategiczne (szczególnie w ramach osi Leader PROW i osi IV PO RYBY),
- ewaluacja projektów, programów, strategii,
- zakładanie i funkcjonowanie NGO,
- współpraca NGO z samorządami lokalnymi,
- budowanie i rozwój partnerstw lokalnych.

Agnieszka Theus

tel.: 509-153-012

e-mail: a.theus@stowdeb.pl

Regionalne Centrum – Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Miasta i Gminy Debrzno

woj. pomorskie

- przygotowywanie wniosków do Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (POKL).

Anna Frańczak

tel.: 694-124-380

e-mail: a.franczak@opiwpr.org.pl

Regionalne Centrum – Fundacja Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej w Sandomierzu

woj. świętokrzyskie

- działalność i finansowanie organizacji,
- pozyskiwanie środków na inicjatywy.

Piotr Korpysz

tel.: 607-586-310

e-mail: p.korpysz@opiwpr.org.pl

Regionalne Centrum – Fundacja Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej w Sandomierzu

woj. świętokrzyskie

- działalność i finansowanie organizacji,
- pozyskiwanie środków na inicjatywy.

Lidia Pięta

tel.: 728-818-078

e-mail: l.pieta@opiwpr.org.pl

Regionalne Centrum – Fundacja Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej w Sandomierzu

woj. świętokrzyskie

- rachunkowość i finanse.

Danuta Józwiak

tel.: –

e-mail: centrum-ngo.korzecznik@wp.pl

Regionalne Centrum – Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju i Integracji Środowiska Lokalnego „Z Edukacją w Przyszłość” w Korzeczniku

woj. wielkopolskie

- zarządzanie finansami w organizacjach pozarządowych i szkołach prowadzonych przez stowarzyszenie,
- rozliczanie projektów.

Maria Nowak

tel.: 602-593-814

e-mail: mariakorzecznik@gmail.com

Regionalne Centrum – Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju i Integracji Środowiska Lokalnego „Z Edukacją w Przyszłość” w Korzeczniku

woj. wielkopolskie

- zakładanie szkół i przedszkoli niepublicznych,
- przekazywanie szkół organizacjom pozarządowym,
- fundusz sołecki,
- odnowa wsi.

Inkubator Przedsiębiorczości w Debrznie

Stowarzyszenie „Na Rzecz Rozwoju Miasta i Gminy Debrzno” powstało w 1998 roku, kiedy działalność III Sektora w powiecie człuchowskim była słabo rozwinięta. O tym jakie były okoliczności utworzenia Stowarzyszenia i jak ono działa opowiada nam Pani Zdzisława Hołubowska, Prezes Stowarzyszenia.

Okres transformacji ustrojowej w latach 90-tych spowodował na obszarach wiejskich znaczące niekorzystne zmiany, które szczególnie dotkliwie odczuła społeczność Miasta i Gminy Debrzno. Upadek państwowych gospodarstw rolnych (PGR'ów), wielu firm i instytucji z otoczenia rolnictwa, likwidacja drugiego co do wielkości lokalnego pracodawcy – jednostki wojskowej, to wszystko przełożyło się na 37% bezrobocie. Problemem Debrzno było także jego położenie – z dala od głównych szlaków i ciągów komunikacyjnych, dużych miast.

Rada Miejska uznała że trzeba podjąć działania, które zniwelują skutki tych procesów – przede wszystkim zmniejszą bezrobocie, doprowadzą do rozwoju gospodarczego, poprawią życie mieszkańców. Pierwszym krokiem w tym kierunku było opracowanie w 1998 roku Partnerskiej Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Debrzno, która objęła gospodarkę, edukację, ekologię, sferę społeczną i kulturalną. Jej misja brzmi: „Gmina rolniczo-przemysłowa oraz atrakcyjne miejsce wypoczynku i rekreacji o europejskim standardzie życia i rozwoju”. Dokument ten był efektem spotkań ponad 70 przedstawicieli różnych instytucji i zawodów, którzy podjęli trud dyskusji nad przyszłością gminy. Byli wśród nich rolnicy, dyrektorzy banków, właściciele lokalnych firm, radni, nauczyciele, ksiądz, osoby bezrobotne. Wówczas też zdecydowano, iż władze gminy same nie są w stanie rozwiązać problemów Debrzno, że powinna powstać organizacja

pozarządowa, która pomagałaby we wdrażaniu strategii rozwoju i pozyskiwaniu pozabudżetowych pieniędzy. Toteż kolejnym krokiem, który zapoczątkował cały szereg zmian i przeobrażeń w gminie było powołanie Stowarzyszenia „Na Rzecz Rozwoju Miasta i Gminy Debrzno” oraz utworzenie Ośrodka/Inkubatora Przedsiębiorczości. Zapisy dotyczące obu tych spraw znalazły się w przyjętej Strategii.

Zdzisława Hołubowska

Początki działalności nie były łatwe. Otrzymaliśmy od władz gminy budynek socjalny po PGR, który przez 4 lata stał pusty i popadał w ruinę. Nie było pieniędzy na zatrudnienie pracowników. Ten wielki obiekt wymagał olbrzymich nakładów finansowych, by móc przywrócić go do stanu używalności i rozpocząć w nim działalność. Pierwsze środki otrzymaliśmy z Krajowego Urzędu Pracy, kolejne od Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa i Powiatowego Urzędu Pracy, także wspierał nas Urząd Miasta i Gminy Debrzno. W ten sposób – małymi kroczkami – udało nam się zagospodarować kilka pomieszczeń w budynku i przyjąć osobę do obsługi sekretariatu. W miarę upływu czasu podejmowaliśmy coraz to trudniejsze wyzwania i inicjatywy, które urzeczywistniały cel działalności Stowarzyszenia – współdziałanie wielu partnerów oraz wspólne realizowanie przez nich projektów i inicjatyw służących uczynieniu z gminy Debrzno gminy rolniczo-przemysłowej oraz atrakcyjnego miejsca wypoczynku i rekreacji o europejskim standardzie życia i rozwoju.

Ośrodek/Inkubator Przedsiębiorczości jest największym miejscem realizacji działań Stowarzyszenia. Jakie działania były w nim realizowane na przestrzeni 13 lat działalności Ośrodka?

Utworzenie Ośrodka/Inkubatora Przedsiębiorczości w Debrznie – w gminie, w której bieda i bezrobocie stanowiły największą bolączkę miejscowych władz i samych mieszkańców – było szansą na „lepsze jutro”, i z tego też względu pierwszą podjętą przez Stowarzyszenie inicjatywą. Cel tej inicjatywy to przeciwdziałanie bezrobociu, poprawa warunków życia mieszkańców w oparciu o miejscowy kapitał ludzki, miejscowe zasoby – dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze, zasady zrównoważonego rozwoju, które stanowią podstawę gospodarki lokalnej i regionalnej oraz partnerstwo trójsektorowe. Wspólnymi siłami stworzono miejsce, w którym przedsiębiorcy prócz korzystnych stawek za wynajem powierzchni biurowych lub produkcyjnych (od 10 do 220 m²) uzyskują wsparcie w początkowym etapie prowadzenia działalności w formie doradztwa, informacji, ulg finansowych, dodatkowych usług w postaci możliwości wynajęcia sali szkoleniowo-konferencyjnej z wyposażeniem dydaktycznym

i obsługą, a także usług biurowych (fax, telefon, ksero, skanowanie, bindowanie, laminowanie, dostęp do Internetu). Pierwszymi „lokatorami” Inkubatora były firmy zakładane przez osoby bezrobotne za pożyczki z urzędu pracy, m.in. piekarnia, zakład fryzjerski, kawiarenka. Od 1998 roku w Ośrodku lokum znalazło ponad 30 podmiotów. Te, jak i inne funkcjonujące na miejscowym rynku otrzymały znaczące wsparcie i rozwinęły swoje skrzydła właśnie przy pomocy Ośrodka/Inkubatora Przedsiębiorczości.

Ośrodek/Inkubator Przedsiębiorczości stał się również miejscem realizacji projektów. Początkowo były to kursy i szkolenia zawodowe, m.in. roboty wykończeniowe w budownictwie, roboty malarskie, układanie glazury, elewacje. Powiatowy Urząd Pracy kierował do nas uczestników szkoleń, a wykładowcy zapraszani byli z innych firm i ośrodków szkoleń. Do dziś szkolenia w ramach różnego rodzaju projektów są jednym z głównych kierunków działalności Stowarzyszenia i źródłem dochodów przeznaczanych na cele statutowe. Jesteśmy też instytucją szkoleniową wpisaną do Rejestru Instytucji Szkoleniowych prowadzonego przez Wojewódzki Urząd Pracy. Do końca 2011

Spotkanie informacyjne dla dyrektorów jednostek samorządu terytorialnego Miasta i Gminy Debrzno organizowane przez Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich w Debrznie. Fot. StowDeb

Dożynki powiatowe w Rzeczenicy, 10 09 2009 r. Fot. StowDeb

roku zrealizowaliśmy około 300 różnych projektów. W tym czasie łączne przychody organizacji wyniosły niespełna 9,5 mln zł. Początkowo środki pozyskiwaliśmy z programów rządowych, z krajowych fundacji i instytucji, a w miarę rozwoju i zdobywania doświadczenia – ze środków unijnych w ramach programów przedakcesyjnych i poakcesyjnych. Główny kierunek działań organizacji to projekty z dziedziny rozwoju przedsiębiorczości, aktywizacji osób bezrobotnych, szeroko pojętej edukacji, pomocy społecznej i ochrony środowiska. Dzięki naszemu wsparciu powstało 39 podmiotów gospodarczych, 35 firm otrzymało pożyczki ze środków Kanadyjskiego Programu Pożyczkowego, a 3908 osób podniosło, bądź zmieniło swoje kwalifikacje w ramach organizowanych szkoleń i kursów.

Ośrodek/Inkubator Przedsiębiorczości w Debrznie jest także „domem rodzinnym” dla organizacji pozarządowych, które nie powstałyby gdyby nie wsparcie Stowarzyszenia. To za naszą sprawą i z udziałem Fundacji Ekologicznej Ziemi Chojnickiej i Zaborskiej oraz Fundacji Partnerstwo dla Środowiska powstało najpierw Społeczne Porozumienie Naszyjnik Północy, a potem Fundacja

„Naszyjnik Północy”, obejmująca zasięgiem działania cztery województwa (pomorskie, zachodniopomorskie, kujawsko-pomorskie i wielkopolskie). Jej celem jest wykorzystanie walorów turystycznych dla rozwoju lokalnego, rozwój turystyki przyjaznej środowisku, zaangażowanie samorządów i lokalnych społeczności w ochronę dziedzictwa przyrodniczego, historycznego i kulturalnego. Były to pierwsze kroki w kierunku działań partnerskich, które wkrótce – dzięki doświadczeniu Stowarzyszenia w zakresie współpracy z samorządem oraz w oparciu o dokonania Grupy Partnerskiej Naszyjnik Północy i 11 okolicznych gmin, organizacji i instytucji biznesowych z ich terenu – zaowocowały utworzeniem Fundacji Lokalna Grupa Działania „Naszyjnik Północy”, organizacji, której zadaniem jest wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju w ramach PROW.

Dzisiaj, na miarę własnych możliwości, wspieramy budowę społeczeństwa obywatelskiego poprzez świadczenie doradztwa, informacji i szkoleń dla istniejących i nowo powstających organizacji pozarządowych, m.in. w ramach projektu „Dobry Start – Centra wspierania i informacji organizacji pozarządowych na obszarach wiejskich”.

Debrzneński model rozwoju lokalnego – autentyczne partnerstwo sektora pozarządowego, samorządowego i biznesu – wypracowywany jest od 1998 roku. Inicjatywa nazwana „naszyjnikiem” nawleka na nitkę kolejne perełki – wartościowych ludzi, miejsca, gdzie coś ciekawego się dzieje, są ciekawe programy i działania dla społeczności. W rezultacie powstał Program GREENWAY, którego efektem jest najdłuższy szlak rowerowy w Polsce (870 km), Program „Marka Lokalna – Naszyjnika Północy”, który promuje produkty lokalne wytwarzane tradycyjnymi metodami i wspiera lokalnych wytwórców. Udało się także utworzyć wspólnie z władzami samorządowymi Debrzna Kompleks Słupskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej oraz kolejny inkubator w Zielonym Parku Przemysłowym w Cierzniach.

Działalność Stowarzyszenia ma bardzo szeroki zasięg – obejmuje nie tylko lokalną społeczność Miasta i Gminy Debrzno oraz powiatu człuchowskiego, ale także społeczności 30 gmin objętych działaniem „Naszyjnika Północy” i 4 powiatów – obszaru działania Regionalnego Ośrodka Europejskiego Funduszu Społecznego z siedzibą Chojnicach.

W przeciągu 14-letniej działalności udało nam się stworzyć solidną i rozpoznawalną markę aktywności społecznej. Prowadzimy Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich „Pomorskie w Unii”, Regionalny Ośrodek EFS, Regionalne Centrum Informacji i Wspierania Organizacji Pozarządowych na obszarach wiejskich. Jesteśmy też miejscem, w którym świadczymy fachową pomoc i wsparcie dla wszystkich, którzy znaleźli się w trudnej sytuacji życiowej. Porady udzielane w ramach działającego w Stowarzyszeniu Biura Porad Obywatelskich są całkowicie bezpłatne. Początkowo BPO prowadził jeden doradca, dziś – jest to 6 punktów poradnictwa obywatelskiego na terenie 3 województw i 9 doradców. Od początku istnienia, czyli od 2001 r. pomogliśmy 2841 osobom.

Nasza organizacja jest też członkiem: Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich, Fundacji Lokalna Grupa Działania „Naszyjnik Północy”, Stowarzyszenia Lokalna Grupa Rybacka „Pojezierze Krajeńskie”, Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich.

Lista zrealizowanych działań jest długa i nie sposób wszystkiego opowiedzieć, ale nie zamierzamy na tym poprzestać. Przykład naszego Ośrodka/Inkubatora Przedsiębiorczości pozwala stwierdzić, że jeżeli ma się dobry projekt – plan

wyrastający z lokalnych potrzeb – i determinację w jego realizacji, to znajduje się przyjaciół – partnerów działań, a nierealne staje się faktem!

Partnerstwo – to podstawa działalności Stowarzyszenia. Jak to się dzieje, że niewątpliwie trudna realizacja działań partnerskich jest możliwa?

Definicji partnerstwa jest wiele. Najprostsza z nich brzmi: „Partnerstwo, to porozumienie niezależnych podmiotów w celu realizacji zadania/projektu”.

Przez lata doświadczaliśmy partnerstwa w co najmniej trzech wymiarach:

- wymaganego założeniami programów,
- wynikającego z możliwości montażu finansowych, i wreszcie
- rzeczywistego, zrodzonego w działaniach, a wynikającego z poczucia odpowiedzialności za lokalny rozwój społeczno-gospodarczy, ludzi i sprawy.

Pierwszą partnerską inicjatywę zrealizowaliśmy w 1999 r. z udziałem trzech partnerów: polegała ona na zagospodarowaniu w popegeerowskiej miejscowości Myśligoszcz terenu dawnego grodziska otoczonego fosą i stawem na miejsce rekreacji i wypoczynku. Najtrudniejszym działaniem, przede wszystkim ze względu na liczbę partnerów (32 gminy i 11 powiatów) było wytyczenie i zagospodarowanie 870 km szlaku „GREENWAY Naszyjnik Północy”.

Dziś partnerstwo jest niezbędne, na nim opiera się zdolność lokalnej społeczności do intensywnych działań i podejmowania inicjatyw na rzecz rozwoju miejscowego. Jest też dodatkowo punktowane w wielu projektach unijnych. Działając w formie Społecznego Porozumienia Naszyjnik Północy doświadczaliśmy, że „Partnerstwo służy..., a aktywność płóca”.

Co według Pani powoduje, że Stowarzyszenie osiąga sukcesy?

Za sukcesem każdej organizacji stoją ludzie. To oni są motorem ciągłego rozwoju. Członkowie Stowarzyszenia to ludzie oddani „dobru wspólnemu”. Osoby zatrudnione w Stowarzyszeniu to pracownicy wykształceni, posiadający wysokie kwalifikacje i długoletnie doświadczenie. Gotowi na wiele wyrzeczeń dla dobra naszej organizacji. To osoby godne zaufania, które rzetelnie wywiązują się ze swoich obowiązków. Dzięki tak oddanej kadrze oraz wolontariatowi już prawie 15

lat realizujemy z sukcesem tak wiele działań. To przede wszystkim oni decydują o zaufaniu, którym jesteśmy darzeni – zarówno ze strony grantodawców, jak i przez beneficjentów projektów realizowanych przez nas. To zaufanie pozwala „śmiało patrzeć w przyszłość”.

Rzeczywistość otaczająca nas zmienia się. Możliwość świadomego, kreowania zmian w ramach indywidualnego, osobistego rozwoju, jak i wspólnego stowarzyszeniowego działania „dodaje skrzydeł”. Są też środki unijne, które pozwalają konkretyzować marzenia.

Stowarzyszenie za swoją działalność zostało uhonorowane wieloma nagrodami. Proszę powiedzieć jakie to nagrody i za jakie dokonania zostały przyznane.

Nasza organizacja otrzymała, m. in.:

- nagrodę Bursztynowego Mieczyka Wojewody Pomorskiego i Marszałka Województwa Pomorskiego dla najlepszej organizacji pozarządowej województwa pomorskiego w kategorii „współpraca z sektorem publicznym”,
- wyróżnienie w konkursie dla organizacji pozarządowych na projekty realizowane w zakresie ochrony środowiska naturalnego, ogłoszonym przez japońską fundację „Sasakawa Peace Foundation”,
- nagrodę Fundacji Partnerstwo dla Środowiska za wybitne osiągnięcia w konsekwentnym budowaniu partnerskiej współpracy na terenie szerokiego regionu obejmującego 8 powiatów, zlokalizowanych w 4 województwach, obejmującej szeroki wachlarz projektów, m.in. przedsiębiorczość, produkty lokalne, turystykę, rolnictwo i edukację oraz za realizację projektu: „Marka Lokalna – Naszyjnika Północy”, który stanowił modelowy przykład inicjatywy partnerskiej związanej z rozwojem przedsiębiorczości w ramach Programu „Czysty Biznes”, w ramach którego zawiązano bardzo szerokie partnerstwo (z całego regionu).
- wyróżnienie w Konkursie Fundacji im. Stefana Batorego dla polskich organizacji pozarządowych „Porządnie poza rządem”,
- wyróżnienie za działalność obywatelską i szczególny wkład pracy dla dobra Rzeczypospolitej w konkursie na Najlepszą Inicjatywę Obywatelską pod patronatem Prezesa Rady Ministrów,
- nagrodę Miasta i Gminy Debrzno dla najefektywniej działającej organizacji.

Debrzno uznane zostało również za jedno z pięćdziesięciu modelowych rozwiązań w zakresie ekonomii społecznej w Polsce i docenione w projekcie „W poszukiwaniu polskiego modelu ekonomii społecznej” Fundacji Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych.

Wyróżnienie dla nas stanowił też fakt możliwości dzielenia się naszymi doświadczeniami (przede wszystkim z zakresu współpracy trójsektorowej) podczas konferencji krajowych, zagranicznych, targów, czy kilkudziesięciu wizyt studyjnych.

A jakie wyzwania stoją przed organizacją którą Pani kieruje w najbliższym czasie?

Szczególnie wyzwaniem najbliższej przyszłości, to utrzymanie dotychczasowej dynamiki działań oraz płynności finansowej organizacji między obecnym a nowym okresem programowania.

Natomiast najtrudniejsze z indywidualnych działań, to realizacja innowacyjnego projektu (oczywiście w partnerstwie z Gminą Debrzno), polegającego na adaptacji XIV-wiecznej Baszty Młyńskiej na Centrum Informacji o Regionie – projekt o wartości blisko 1,9 mln zł.

Czego powinniśmy życzyć Stowarzyszeniu na dalsze lata działalności?

Przede wszystkim zgranego zespołu osób chętnych do podejmowania nowych działań, bo bez nich żadna organizacja nie może skutecznie dążyć do realizacji swoich celów. Poza tym partnerów chętnych do włączania się w podejmowane przez Stowarzyszenie działania, bo jak wiemy z doświadczenia razem zawsze łatwiej, skuteczniej i przyjemniej można realizować założone cele.

.....

- Rozmawiała
Anna Zelek

Jak organizacje pozarządowe zmieniają polską wieś?

Na to pytanie próbowali odpowiedzieć przedstawiciele organizacji pozarządowych i samorządów lokalnych, którzy licznie przybyli w maju do Sandomierza. Ogólnopolska konferencja odbyła się w Hotelu Basztowy w dniach 17-18 maja 2012 r. i poświęcona była rozwojowi obszarów wiejskich w ostatnich dwudziestu latach oraz organizacjom pozarządowym, których działalność ma wpływ na charakter polskiej wsi i jakość życia mieszkańców terenów wiejskich.

Konferencja była częścią projektu „Dobry Start – centra wspierania i informacji organizacji pozarządowych, który w partnerstwie realizują Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich (FAOW) oraz Towarzystwo Rozwoju Gminy Płużnica. Konferencja była również współfinansowana przez Sekretariat Regionalny Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich woj. świętokrzyskiego. Współorganizatorem konferencji była Fundacja Ośrodek Promowania Przedsiębiorczości w Sandomierzu (OPIWPR).

Realizacja projektu „Dobry Start ...” stała się doskonałą okazją aby podsumować minione 20 lat w sferze działalności organizacji pozarządowych na wsi. Jest wiele powodów aby o tym mówić. Mamy sporo organizacji, które od ponad 20 lat z powodzeniem wpływają w wielu dziedzinach na rozwój wsi i jej mieszkańców. Niestety informacje o tych działaniach rzadko docierają do szerszego grona odbiorców. Często natomiast zdarza się, że media przedstawiają organizacje pozarządowe w negatywnym świetle, co jest postrzegane jako krzywdzące przez rzeszę zaangażowanych społecznie osób, a jednocześnie demotywująco wpływa na proces aktywizacji mieszkańców wsi.

W konferencji udział wzięło ponad 100 przedstawicieli organizacji pozarządowych i samorządów lokalnych z całego kraju. W poszczególnych częściach obrad, jako paneliści, uczestniczyli eksperci reprezentujący instytuty naukowe i ośrodki akademickie oraz przedstawiciele ogólnopolskich organizacji pozarządowych znanych ze swego wieloletniego działania na rzecz wsi.

Ryszard Kamiński – prezes FAOW zabierający głos jako pierwszy, podsumował aktywność społeczności wiejskich w okresie ostatnich 20 lat nawiązując również do 20-lecia działalności Ośrodka Promowania Przedsiębiorczości w Sandomierzu, a także do dziesięciolecia od utworzenia FAOW (początkowo jako nieformalnej struktury skupiającej organizacje działające na rzecz wsi).

Odpowiedzi na podstawowe pytanie będące tematem konferencji „Jak organizacje pozarządowe zmieniają polską wieś?” udzielali, w formie dyskusji panelowej, przedstawiciele trzech ogólnopolskich fundacji – Piotr Szczepański z Fundacji Wspomagania Wsi, Paweł Łukasiak z Akademii Rozwoju Filantropii i Piotr Frączak z Fundacji Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego. Zwracali oni uwagę na bardzo szybkie zmiany zachodzące na polskiej wsi, zachęcali do prowadzenia animacji środowisk wiejskich językiem korzyści. W związku z przekazywaniem środków dla małych organizacji przez różne instytucje lub inne organizacje, przestrzegali przed budowaniem klientelizmu. Padały też pytania na ile środki skierowane do środowisk wiejskich zmieniają postawy mieszkańców wsi i czy te pieniądze nie są marnowane.

Jak wiele robią organizacje pozarządowe, aby zmienić polską wieś, pokazał przegląd ciekawych i inspirujących inicjatyw z różnych regionów kraju. Przedstawiciele dziesięciu organizacji podczas krótkich wystąpień zaprezentowali przykłady działań realizowanych na rzecz mieszkańców wsi w różnych sferach działalności. I tak, Fundacja Rozwoju Regionu Pierzchnica w okresie 15 lat swojej działalności

zrealizowała wiele przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i kulturalnym oraz gospodarczym, w tym uczestniczyła w tworzeniu 6 zakładów pracy, które do dziś działają z sukcesem, dając miejsca pracy mieszkańcom Gminy Pierzchnica, a także udzieliła 815 pożyczek na kwotę ponad 41 milionów złotych, co w skali małej wiejskiej gminy (poniżej 5 tys. mieszkańców) spowodowało ogromną zmianę na tym terenie. Fundacja Aktywizacji i Rozwoju Młodzieży FARMA z Sielca k. Staszowa zaprezentowała fundusz grantowy „Mania Działania”, jako metodę na aktywizowanie młodzieży w powiecie staszowskim. Własne metody na włączanie mieszkańców wsi do działania na rzecz rozwoju lokalnego zaprezentowały dwa świętokrzyskie stowarzyszenia: Miłośników Powiśla Świętokrzyskiego „Doły Biedrzychowskie” z Ożarowa oraz Wspierania Aktywności

Mirosława Tomasiak, Ryszard Kamiński i Halina Siemaszko.
Fot. OPIWPR

Lokalnej „Nasz Włostów”.

Niezwykle atrakcyjnymi dla uczestników konferencji okazały się prezentacje organizacji z różnych odległych miejsc w kraju. I tak, Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Cmolasy z woj. podkarpackiego zaciekało utworzoną rozgłośnią radiową Twoje Radio Cmolasy. Kaszubski Uniwersytet Ludowy z Wieżycy w woj. pomorskim przedstawił pomysł na Wędrowny Uniwersytet Ludowy służący pobudzaniu aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców pomorskiej wsi. Stowarzyszenie z Edukacją w Przyszłość w Korzeczniku, niewielkiej wiosce w woj. wielkopolskim, zaimponowało szerokim wachlarzem działań na rzecz budowania kapitału społecznego mieszkańców wsi. Towarzystwo Rozwoju Gminy Płużnica z woj. kujawsko-pomorskiego zaprezentowało pomysł na aktywizację osób starszych pod nazwą „Złoty

wiek – żyję aktywnie i twórczo” – w formie mobilnego Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Zaś Fundacja Ekologiczna „Zielona Akcja” z Legnicy (woj. dolnośląskie) zaprezentowała szereg ciekawych pomysłów na aktywizację mieszkańców wsi poprzez edukację ekologiczną i inicjatywy związane z ochroną środowiska naturalnego. Przedstawiony projekt w ramach Partnerstwa dla drzew i klimatu „Historie drzewami pisane – Bank drzew oraz odtwarzanie dawnych alei śródpolnych” może z pożytkiem zostać wykorzystany w każdym zakątku Polski.

Pierwszy dzień konferencji zakończyły warsztaty tematyczne prowadzone równoległe w trzech grupach tematycznych, tj.:

- Źródła finansowania działalności wiejskich NGO w nowej perspektywie finansowej – czy organizacje działające na wsi mogą z nich korzystać? Wymagania, oczekiwania, przeszkody.
- Rola lokalnych grup działania (LGD) w aktywizacji społeczności lokalnych, wzmocnieniu wiejskich NGO oraz budowie społeczeństwa obywatelskiego – stan obecny i perspektywy. Czy LGD wypełniają powierzone im zadania czy jest to kolejna instytucja pośrednicząca, dysponująca środkami finansowymi?
- Zmieniające się potrzeby społeczności lokalnych oraz organizacji pozarządowych – czy i kto przygotowuje lokalnych liderów i wiejskie organizacje do zaspokajania potrzeb społeczności lokalnych?

Każdy warsztat był moderowany przez dwóch przedstawicieli organizacji wiejskich, zaś w dyskusji o finansowaniu organizacji wiejskich i o lokalnych grupach działania brali udział również przedstawiciele Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Ministerstwa Rozwoju Regionalnego.

Drugi dzień konferencji rozpoczął panel poświęcony nowemu instrumentowi rozwoju Community Led Local Development (CLLD) – rozwój kierowany przez społeczność lokalną, który prowadziła p. Urszula Budzich-Szukała w imieniu zarządu FAOW oraz jako ekspert zespołu wspomagającego FARNET (Europejską Sieć Obszarów Zależnych od Rybactwa) z Brukseli. Przedstawiciele Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi Joanna Gierulska i Łukasz Tomczak oraz Ministerstwa Rozwoju Regionalnego Joanna Zarzecka-Mazur i Andrzej Brzozowy prezentowali prace prowadzone w tych resortach w ramach przygotowań do tego instrumentu, który bazuje na doświadcze-

niach podejścia Leader i umożliwiła jego szersze zastosowanie w różnych typach obszarów. Dyskutowano czy znajdzie on zastosowanie w Polsce w nowym okresie programowania z perspektywy różnych programów operacyjnych. Temat CLLD wywołał wiele emocji i w efekcie stał się inspiracją do podpisania tzw. „Deklaracji sandomierskiej” w sprawie wspierania rozwoju lokalnego w Polsce, w której zebrani w Sandomierzu uczestnicy konferencji wyrażają swoje zadowolenie z planowanego rozszerzenia i wzmocnienia w przyszłym okresie programowania unijnego podejścia polegającego na rozwoju kierowanym przez społeczność lokalną. Deklaracja została po konferencji przedłożona Ministerstwu Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Ministerstwu Rozwoju Regionalnego, jako głos wspierający jak najszersze zastosowanie CLLD w Polsce w przyszłym okresie programowania.

Następnie Wojciech Goszczyński z Instytutu Socjologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu przedstawił pierwsze wyniki badań wiejskich organizacji prowadzone w ramach projektu Dobry Start, dotyczące ich problemów, potrzeb i oczekiwań. Chociaż badania nie są jeszcze zakończone, niemniej w oparciu o już uzyskane odpowiedzi można było zaprezentować pierwsze wnioski. W zebranej bazie badanych organizacji wiejskich z powiatów ziemskich jest ponad 14 000 rekordów, pod którymi zapisano organizacje wiejskie. Wyniki tych badań omówione są w odrębnym artykule niniejszego Biuletynu.

W tej części konferencji wnioski przedstawili także sprawozdawcy z trzech warsztatów tematycznych, które odbyły się w pierwszym dniu obrad.

Ostatnia część konferencji prowadzona przez Halinę Siemaszko, z OPIWPR, dotyczyła perspektyw rozwoju społeczeństwa obywatelskiego na wsi. Głos w tym panelu zabrali: Andrzej Hałasiewicz – przedstawiciel Kancelarii Prezydenta RP, prof. Maria Halamska z Instytutu Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN oraz Ryszard Kamiński z Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich, którzy odpowiadając na pytania „Jakie wyzwania stoją przed wiejskimi organizacjami?” oraz „Jakie działania mogą podejmować organizacje wspierające podobne do FAOW?” zgodzili się z opiniami uczestników konferencji, wyrażonymi podczas warsztatów, a także z wynikami badań prowadzonych przez różne ośrodki badawcze, w tym ostatnich badań FAOW. Dotyczy to zarówno konieczności

Prof. Zofia Halamska, Halina Siemaszko, Ryszard Kamiński i Andrzej Hałasiewicz. Fot. OPIWPR

wzmacniania kapitału społecznego wsi, jak również uproszczenia biurokratycznych procedur, z którymi niedoświadczone organizacje wiejskie mają największe problemy. Największą nadzieją na wzmocnienie wiejskich organizacji jest rzeczwiśta partnerska współpraca na rzecz rozwoju obszarów wiejskich wszystkich zainteresowanych, a więc mieszkańców, samorządów lokalnych oraz biznesu, zaś proces ten wspomóc mogą przyjazne programy oraz dostępne procedury i środki pomocowe. Stojące przed nami wyzwania to poszukiwanie sposobów na skuteczne i sprawne działanie organizacji oraz umiejętność komunikowania się ze społecznościami lokalnymi językiem korzyści, a nie językiem problemów.

Nad sytuacją organizacji pozarządowych na wsi będziemy mieli okazję jeszcze ponownie dyskutować, gdyż realizatorzy projektu „Dobry Start ...” zaplanowali kolejną konferencję za rok, tym razem w innym regionie kraju. Już dziś serdecznie na nią zapraszamy.

- Halina Siemaszko
Ośrodek Promowania Przedsiębiorczości
w Sandomierzu

Organizacje wiejskie w świetle • badań FAOW

W artykule przedstawiamy wstępne wyniki badań przeprowadzonych w ramach projektu Dobry Start – diagnozę stanu, oczekiwań, potrzeb i problemów.

Czy kolejne badania wiejskich organizacji pozarządowych są potrzebne? Istnieje bogata literatura oraz szereg instytucji, które regularnie przyczyniają się do wzbogacenia naszej wiedzy o obywatelskiej aktywności mieszkańców wsi. Badania takie prowadzą m.in. Klon-Jawor, Fundacja na Rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa czy Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa Polskiej Akademii Nauk, żeby wymienić tylko kilka przykładów. W tym krótkim artykule postaram się udowodnić czytelnikom, że o wiejskich organizacjach pozarządowych wciąż można dowiedzieć się czegoś nowego oraz, co więcej, że ta wiedza może zwiększać praktyczną efektywność projektów.

W ramach omawianego projektu zostały zrealizowane dwa moduły badawcze. W pierwszym z nich przedstawiciele reprezentatywnej grupy wiejskich organizacji pozarządowych (376 NGO) zostali poddani badaniom telefonicznym (CATI). W ramach drugiego badania, które jest realizowane od lipca 2012, skupiamy się na pogłębieniu wyników z pierwszego badania na 10 celowo dobranych przypadkach. Na potrzeby tych badań stworzona została baza 14500 organizacji pozarządowych, które swoją siedzibę mają w powiatach ziemskich. Konsekwencją takiego założenia jest niestety to, iż z badania zostały wyeliminowane organizacje zajmujące się wsią, ale ulokowane w dużych miastach. Badane organizacje umiejscowione są mniej więcej po równo na obszarach wiejskich oraz w małych i średnich miastach

Omawiane tu badania prowadzone były od kwietnia do czerwca 2012 roku. Prezentowany artykuł przygotowany został na podstawie wstępnych wyników; ostateczny raport z badań zostanie opracowany do końca 2012 r.

Przede wszystkim, poważnym problemem, na który natrafił zespół badawczy był znaczny odsetek organizacji, które figurują w bazach danych,

ale ich aktywność w rzeczywistości uległa już wygaszeniu. Ocena profilu badanych organizacji pokazuje, że większość z nich (prawie 30%) skupiała się na rozwoju regionalnym i lokalnym, po 15% badanych NGO's zajmowało się oświatą i edukacją, sportem i rekreacją oraz pomocą społeczną. Najmniej liczna była grupa organizacji zajmujących się interesami branżowymi i budownictwem. Co ciekawe, niezbyt liczna (8%) była grupa respondentów zajmujących się szeroko pojętą ochroną środowiska.

Kolejnym zagadnieniem niniejszego badania to samoocena organizacji, które reprezentowali respondenci. Oceniając status zawodowy najbardziej aktywnych członków organizacji obywatelskich, respondenci wskazywali przede wszystkim na urzędników, młodzież szkolną oraz nauczycieli (jest to efekt znaczącej liczby organizacji uczniowskich w badanej grupie). Najrzadziej jako na członków NGO wskazywano przedsiębiorców i osoby bezrobotne. Pewnym problemem jest natomiast aktywność członków.

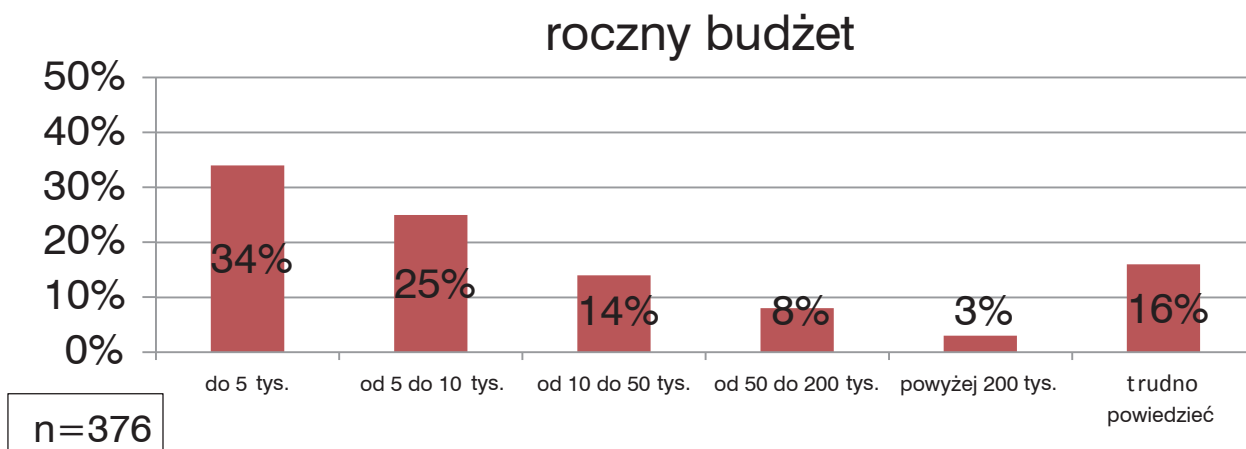
Badane organizacje można podzielić na masowe i lokalne, które w większości mają mniej niż 30 członków. Znaczna liczba badanych wskazywała na to, że mniej niż 50% członków ich organizacji jest aktywnych, musi niepokoić. Założeniem, ideą i największą przewagą organizacji pozarządowej jest jej bezpośrednie powiązanie z obywatelami, zaangażowanymi osobami. W gruncie rzeczy nawet najważniejsze cele działania ustępują temu pierwszemu: cnotcie obywatelskiego zaangażowania. Przyjmując tę perspektywę nie można do końca zaakceptować sytuacji, w której nawet najsprawniej działająca organizacja bazuje na aktywności tylko kilku liderów.

Przebadane organizacje to w większości twory niewielkie i o ograniczonym budżecie. Roczny budżet ponad połowy z badanych NGO zamykał się

w kwocie 10.000 złotych. Wpływ na to miał w pełni losowy dobór próby i znaczna reprezentacja niewielkich stowarzyszeń skupionych przede wszystkim na edukacji, sporcie młodzieży i mikroinicjatywach na poziomie lokalnym. Obrazuje to jednak sytuację większości wiejskich organizacji pozarządowych, które realizują swoje cele za ograniczone środki.

w ocenach dokonanych przez badanych. W większości wypadków (poza pozyskiwaniem funduszy i wpływem na aktywność mieszkańców wsi) większość respondentów to optymiści. Pomimo tego, istotna jest także grupa osób niezadowolonych ze współpracy z przedsiębiorcami i innymi organizacjami pozarządowymi. Liczniejsza grupa zde-

Wykres 1. Oszacowany roczny budżet organizacji (opracowanie własne).

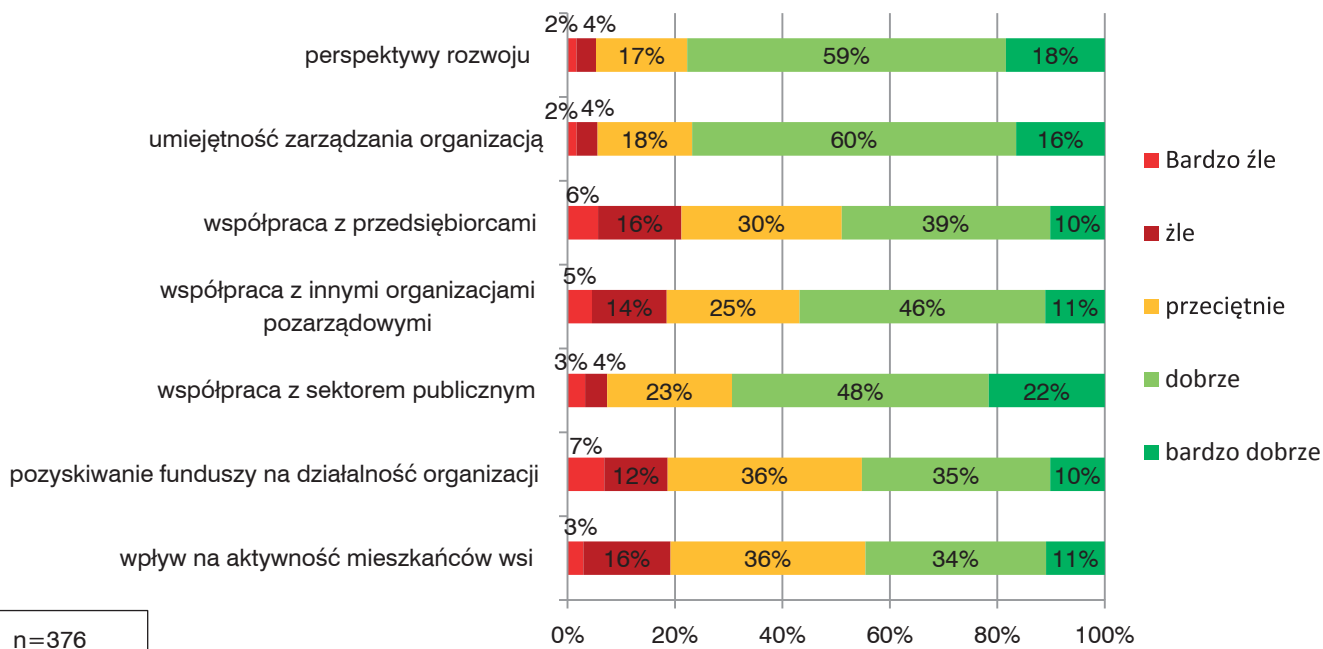
Oś pionowa – % odpowiedzi; n=376 – łączna liczba odpowiedzi 376.

Istotnych informacji dostarcza nam też autoewaluacja organizacji przez respondentów. Warto zwrócić uwagę na charakterystyczne pęknięcie

cydowanie wysoko ocenia aktywność swojej organizacji, mniej liczna, ale wciąż widoczna część respondentów ocenia te elementy bardzo źle.

Wykres 2. Autoewaluacja badanych organizacji w wybranych obszarach (opracowanie własne).

Ocena poszczególnych elementów działania organizacji

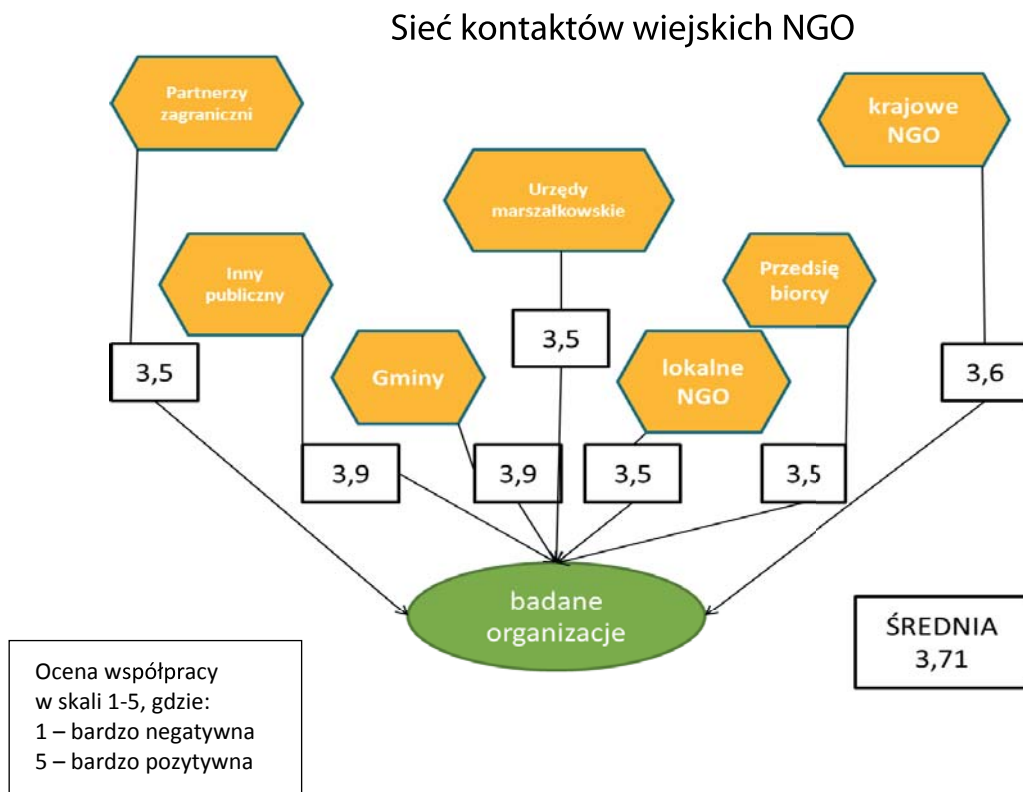

Oś pozioma – % odpowiedzi; n=376 – łączna liczba odpowiedzi 376.

W praktyce pytania te mówią nam jednak dużo więcej niż tylko o samopoczuciu respondentów. Dane te pokazują nam również charakter sektora pozarządowego na wsi, „galaktykę” kontaktów i więzi, w obrębie której funkcjonują badane orga-

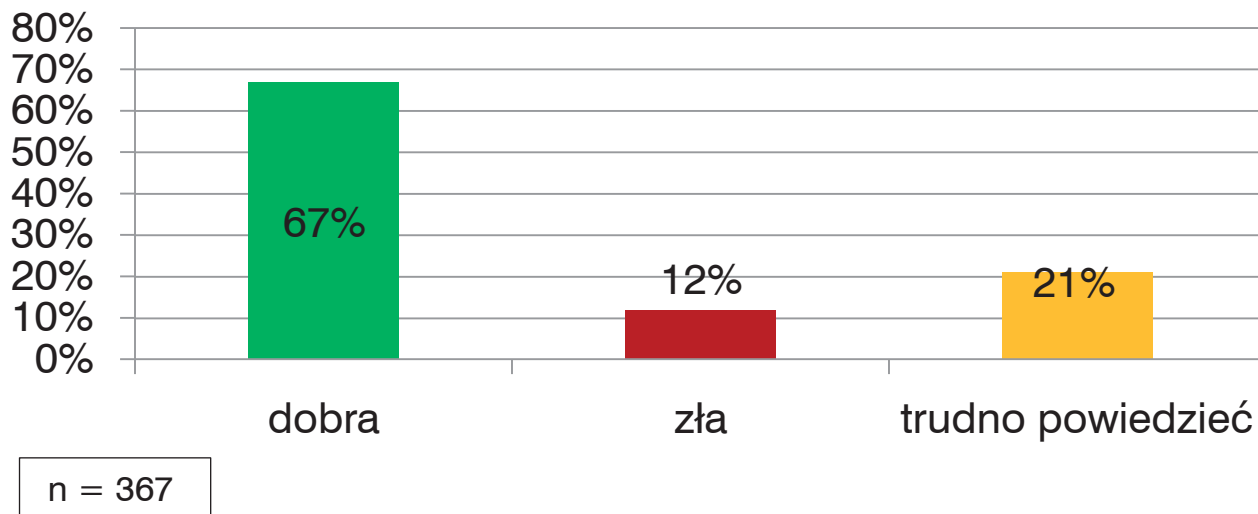
nizacje pozarządowe. Dokładniejszych informacji dostarczają nam bezpośrednie pytania o ocenę współpracy pomiędzy badanym NGO a wybranymi podmiotami. Przedstawiony poniżej wykres pokazuje zarówno ocenę efektów współpracy

Wykres 3. Ocena kontaktów badanych organizacji z innymi podmiotami (opracowanie własne).

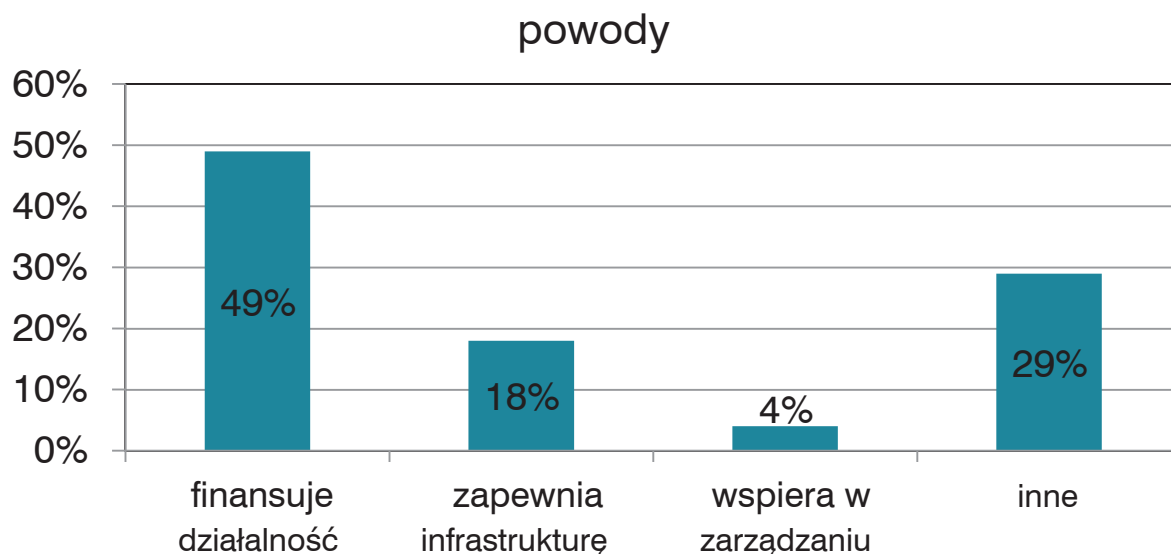
Wykres 4. Ocena współpracy z przedstawicielami gmin (opracowanie własne).

ocena współpracy z samorządem lokalnym

Oś pionowa – % organizacji wskazujących na daną ocenę; n=367 – łączna liczba odpowiedzi 367.

Wykres 5. Powody dobrej oceny współpracy badanych organizacji z przedstawicielami gmin (opracowanie własne).

n = 284

Oś pionowa – % organizacji wskazujących na dany powód; n=284 – łączna liczba odpowiedzi 284.

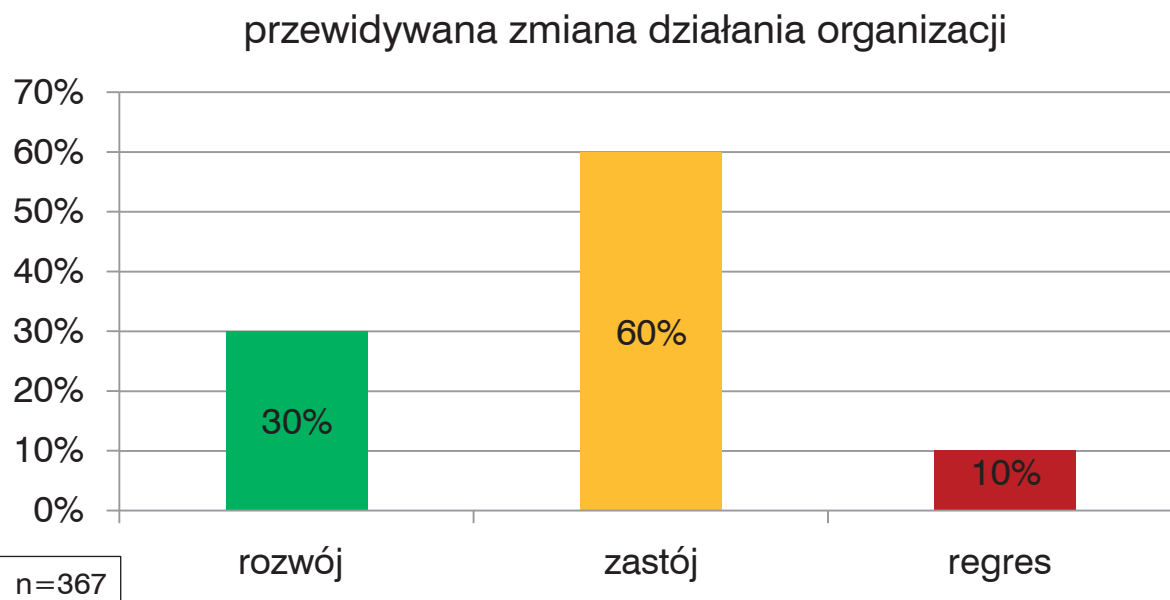
(wartość liczbowa), jak i częstotliwość kontaktów (odległość od pola NGO).

Zaprezentowany wykres dostarcza nam kluczowych informacji. Respondenci wskazują na przedstawicieli lokalnego sektora publicznego (to głównie samorządy i urzędy gminne, a także inne podmioty publiczne, w tym szkoły) jako głównych, najwyżej ocenianych

partnerów. Warto zwrócić również uwagę na stosunek do innych organizacji pozarządowych działających na poziomie lokalnym. Jakkolwiek respondenci wskazują, że stosunkowo często mają z nimi kontakt, to jednak ich ocena jest zdecydowanie przeciętna.

W tym miejscu rodzi się pytanie jak interpretować te dane? Strukturę sieci większości badanych orga-

Wykres 6. Perspektywy rozwoju badanej organizacji w okresie najbliższych 2 lat (opracowanie własne).

n = 367

Oś pionowa – % odpowiedzi; n=367 – łączna liczba odpowiedzi 367.

nizacji należy uznać za ubogą. Kluczowym partnerem są przedstawiciele sektora publicznego i praktycznie brakuje poważniejszych kontaktów z innymi aktorami. W ten sposób ograniczona zostaje moc oddziaływania tego typu organizacji – jeśli same pozbawiają się wsparcia ze strony podobnych podmiotów działających od poziomu lokalnego aż po europejski. W tym sensie badane wiejskie organizacje pozarządowe przypominają filmowego szeryfa, kowboja, który pełen dobrych chęci i aktywny traci, poprzez swoje osamotnienie, znaczną część swojego potencjału. Obraz ten utrwalają dane pokazujące stosunek do przedstawicieli gmin.

Na szczęście niekorzystny charakter i konfiguracja sieci kontaktów, w ramach których działają wiejskie organizacje pozarządowe, nie przekłada się bezpośrednio na ocenę perspektyw ich działania. Zdecydowana większość badanych prognozuje, że w ciągu najbliższych 2 lat ich organizacja będzie funkcjonować na podobnym poziomie jak obecnie. Co ważniejsze, prawie 1/3 wskazuje na rozwój, a tylko 10% na regres (w tym zaledwie 2% badanych przyznaje, że najprawdopodobniej ich organizacja rozpadnie się). Dane wskazywałyby na poczucie pewnej stabilizacji respondentów.

Jednocześnie przedstawiciele badanych organizacji mieli możliwość wskazania najważniejszych potrzeb i zagrożeń, które mogą wpłynąć na ich aktywność w najbliższym czasie. Najważniejsze kategorie odpowiedzi prezentują się następująco:

ZAGROŻENIA	POTRZEBY
<ul style="list-style-type: none">• trudności w zdobywaniu funduszy• utrudnienia administracyjne• brak zainteresowania mieszkańców	<ul style="list-style-type: none">• wsparcie finansowe• szkolenia z zakresu pozyskiwania funduszy• dodatkowe wsparcie materialne

Jak łatwo zauważyć większość potrzeb badanych organizacji skupia się wokół wsparcia finansowego i materialnego. Z jednej strony łatwo to zrozumieć, w większości są to niewielkie podmioty o ograniczonym potencjale finansowym. Musi jednak martwić brak potrzeb wsparcia merytorycznego, czy chęci nawiązywania kontaktów. Oczekiwania skupione na finansowaniu działalności, jakkolwiek w pełni uzasadnione, nie dają jednak szansy na zmianę charakteru więzi i sieci

społecznych, w obrębie których funkcjonują (lub powinny funkcjonować) badane wiejskie organizacje pozarządowe. Temu artykułowi przyświeca bowiem teza, że to właśnie zdolność do angażowania obywateli oraz umiejętność wykorzystania kapitału społecznego i kulturowego decyduje o prawdziwej efektywności wiejskich organizacji pozarządowych. Konkretnie projekty i branżowe cele stanowią zaś tylko sposób dojścia i realizacji wartości jaką jest aktywne i zaangażowane społeczeństwo.

Podsumowując, wstępne analizy wyników przeprowadzonego badania pokazują nam interesujący obraz wypełniony przez ciekawe działania zaangażowanych liderów i społeczników działających w organizacjach. To rodzi jednak pytanie, jak można pomóc wykorzystać tę energię. Wbrew pozorom wsparcie wiejskich organizacji pozarządowych nie powinno się skupiać wyłącznie na finansowaniu ich działalności, zapewnieniu infrastruktury. Organizacje te muszą czerpać z bogatych kulturowych i społecznych zasobów wspólnot lokalnych, powinny współpracować nie tylko z samorządem, ale także z przedstawicielami innych NGO na wszystkich poziomach. Wzrosłaby dzięki temu szansa, że aktywność obywatelska skupiona w tego typu organizacjach realnie odcisnęłaby swój znak na obszarach wiejskich w Polsce.

•••••
• Wojciech Goszczyński
Socjolog, współpracownik FAOW

Komitet Monitorujący – kilka refleksji i propozycji

O pracy w Komitecie Monitorującym, jego zadaniach i strukturze, a także o napotykanym trudnościach i propozycjach na przyszłość pisze Anna Potok, członek KM PROW 2007-2013

W Komitecie Monitorującym Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (PROW) jestem przedstawicielem pozarządowych organizacji o zasięgu ogólnokrajowym, działających na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, w tym organizacji działających na rzecz wyrównywania szans, reprezentując Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich (FAOW). Już ponad 7-letnie doświadczenie (poprzednio reprezentowałam FAOW w KM SPO Rolnictwo) pozwala mi na sformułowanie kilku obserwacji i opinii, a także rekomendacji na przyszłość, jako że w przyszłym okresie programowania komitety monitorujące pełnić będą prawdopodobnie podobną rolę jak dotychczas. Komitet pełni zarówno rolę doradczą dla Instytucji Zarządzającej programem, którą jest Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (MRiRW), jak i rolę decyzyjną w określonym zakresie.

Według art. 6 Rozporządzenia Rady (UE) nr 1698/2005 pomoc z EFFROW jest wdrażana na zasadzie partnerstwa pomiędzy Komisją i Państwem Członkowskim. Partnerstwo to „... obejmuje przygotowywanie i monitorowanie krajowego planu strategicznego oraz przygotowywanie, wdrażanie, monitorowanie i ocenę programów rozwoju obszarów wiejskich. Państwa członkowskie zapewniają udział wszystkich odpowiednich partnerów na różnych etapach programowania, z należyтым poszanowaniem terminów wyznaczonych dla każdego etapu.” Partnerstwo to zakłada włączenie w proces podejmowania decyzji i ich realizacji – oprócz przedstawicieli administracji centralnej i samorządowej różnych szczebli – także partnerów gospodarczych i społecznych, w tym przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego. Taki właśnie powinien być skład komitetów monitorujących, których strukturę i obowiązki określono w artykułach 77 i 78 wyżej wymienionego Rozporządzenia.

Anna Potok

Tymczasem KM PROW 2007-2013 składa się z 27 osób, w tym aż 17 członków jest przedstawicielami administracji centralnej i samorządowej, a zaledwie 2 osoby reprezentują organizacje pozarządowe (poza mną jest pani Dorota Metera, reprezentantka organizacji ekologicznych). Decyzje Komitetu – jeśli nie zapadają na drodze konsensusu – są przegłosowywane. Szanse przedstawicieli NGO na przeforsowanie swoich inicjatyw są zatem niewielkie. Powodzenie takich inicjatyw zależy więc od ich kompetencji, argumentów, siły przekonywania.

Moje obserwacje wskazują, że przedstawiciele administracji centralnej (10 osób w KM) nie przywiązują szczególnej wagi do prac Komitetu – często są nieobecni lub upoważniają do uczestnictwa w swoim imieniu osoby niższe rangą w hierarchii urzędniczej. Przykładem traktowania uczestnictwa w pracach KM jako zadania pośledniejszego, jest choćby fakt, że jego aktualny przewodniczący, Tadeusz Nalewajk (podsekretarz stanu w MRiRW), osobiście nie uczestniczy już od trzech posiedzeń w obradach Komitetu.

Komitet nie posiada wielu kompetencji decyzyjnych, ale te które posiada mają istotne znaczenie dla programu, a szczególnie:

- zatwierdzanie kryteriów i zasad podziału środków,
- opiniowanie i zatwierdzanie zmian w programie, szczególnie dotyczących realokacji środków w ramach programu (co najczęściej ma miejsce), co oznacza przesuwanie środków z jednych działań na inne,
- zatwierdzanie rocznych sprawozdań z realizacji programu,
- badanie postępu w zakresie osiągnięcia szczegółowych celów programu.

Komitet może przedstawiać Instytucji Zarządzającej propozycje dostosowania (modyfikacji) programu ukierunkowane na skuteczniejsze osiągnięcie celów.

Czy Komitet ze swoich kompetencji korzysta? Czy bada postępy w zakresie osiągnięcia celów programu i wprowadza niezbędne zmiany? – Odpowiedź nie jest w pełni pozytywna. Komitet nie posiada bowiem niezbędnych w tym celu narzędzi, a większość członków Komitetu nie wydaje się być umotywowana do tego typu działań. Nie jest powszechnym zjawiskiem głębsze analizowanie przez uczestniczące w obradach osoby prezentowanych dokumentów. W efekcie, większość projektów uchwał przedstawianych przez Instytucję Zarządzającą uchwalana jest zdecydowaną większością głosów. Komitet nie jest wykorzystywany jako miejsce do stawiania problemów i dyskusowania o nich. Brak prowadzonych *ad hoc* ewaluacji poszczególnych działań, a te, które są prowadzone (np. ewaluacja średniookresowa, czy ewaluacja KSOW) dostarczają na ogół materiał mało aktualny, względnie niewystarczająco pogłębiony.

Skuteczny udział w pracach Komitetu wymaga wiedzy merytorycznej i czasu na studiowanie przedstawianych materiałów tak, aby można było być traktowanym przez Instytucję Zarządzającą jako liczący się partner. Instytucja ta jest bowiem niechętna wszelkim zmianom w przedstawianych przez siebie dokumentach i trzeba dysponować mocnymi argumentami, aby przekonać decydentów z MRiRW i pozostałych członków Komitetu do proponowanych zmian. Jednocześnie Instytucja Zarządzająca nie jest skłonna do włączania w szerszym zakresie partnerów społecznych do prac na wczesnych etapach przygotowywania

dokumentów. Rzadko np. wykorzystywana jest możliwość powoływania grup roboczych spośród członków Komitetu. Prace tego typu grup pozwalają na głębszą analizę problemu, wykorzystanie opinii ekspertów i wcześniejsze przygotowanie stanowiska na obrady Komitetu w pełnym składzie. Bezskutecznie wnioskowałam swego czasu o powołanie takiej grupy ds. Leadera, a potem ds. KSOW. Dziś w jakimś stopniu ich rolę pełnią Grupa Tematyczna ds. Leadera i Grupa Robocza KSOW, choć ta ostatnia – jak się wydaje – jest zdominowana przez przedstawicieli administracji i stale jeszcze mało skuteczna.

Trzeba jednocześnie podkreślić, że niewielu jest członków Komitetu skłonnych do poświęcenia swojego czasu na pracę w tego typu grupach. Zazwyczaj mają oni liczne własne obowiązki, a praca ta nie jest wynagradzana, wymaga natomiast dużego nakładu czasu oraz niezbędnej wiedzy i doświadczenia w zakresie programów unijnych. Wiedza jaką dysponują członkowie Komitetu, w tym przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego, związana jest w znacznym stopniu z zapleczem merytorycznym, jakim mogą oni dysponować. Jeśli taki przedstawiciel nie otrzymuje od swego zaplecza informacji o problemach, które rzeczywiście utrudniają wdrażanie programu i o ewentualnych możliwych sposobach ich rozwiązania, to ma małe szanse na zaproponowanie zmian w sposobie wdrażania programu, a tym bardziej na przekonanie innych członków KM do poparcia jego wniosku. Doświadczenie wskazuje, że organizacje pozarządowe, opierające zazwyczaj swą działalność na społecznej aktywności swoich członków, mają znaczne trudności z podaniem tym zadaniom. Niewystarczający jest także proces sieciowania tych organizacji, który mógłby znacznie ułatwić wypracowywanie wspólnych stanowisk. Dlatego z satysfakcją należy powitać ukonstytuowanie się Polskiej Sieci LGD, nowego ważnego partnera w pracy przedstawicieli NGO w KM.

Artykuł nie pozwala na opisanie batalii prowadzonych przeze mnie w różnych sprawach w trakcie prac w Komitecie – można o nich przeczytać w sprawozdaniach umieszczonych w materiałach z obrad KM na stronie FAOW (www.faow.org.pl). W większości dotyczyły one stopnia biurokratyzowania procedur i nadmiernie asekuracyjnych zachowań instytucji wdrażających działania, co eliminuje innowacyjność i osłabia efektywne wy-

korzystanie funduszy unijnych. Obowiązujące procedury, wywodzące się z regulacji unijnych i krajowych, wydają się wykraczać czasem poza wszelką racjonalność. Dyskusja z przedstawicielami Instytucji Zarządzającej bywa trudna – nie zawsze potrafimy ze sobą rozmawiać, czasem brak jest wzajemnego zaufania i wiary w najlepsze intencje obu stron. Sytuacja w tym względzie ulega jednak – co warto podkreślić – wyraźnej poprawie i dziś wiele argumentów przywoływanych przez nas jest poważnie rozważanych przez Instytucję Zarządzającą, a jednocześnie bliżej poznajemy wzajemne ograniczenia i często trudny kontekst działalności obu stron.

Rekomendacje na przyszłość

Są cztery sprawy, które uważam za bardzo istotne i chciałabym je zarekomendować, licząc że przyczynią się do większego zaangażowania organizacji pozarządowych w rozwój obszarów wiejskich – m.in. poprzez wpływ na działalność Instytucji Zarządzającej PROW, to jest Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, a mianowicie:

1. Należałoby dążyć do stworzenia warunków do partnerskiej współpracy organizacji pozarządowych zajmujących się rozwojem wsi i MRiRW, w tym przede wszystkim opracować procedury konsultacji przygotowywanych dokumentów i podejmowanych decyzji. W Biurze Ministra funkcjonuje Wydział Współpracy z Organizacjami, Związkami i Samorządem Rolniczym, który jednak zajmuje się jedynie współpracą z rolniczymi związkami zawodowymi i branżowymi oraz z izbami rolniczymi. Podobnie zainteresowanie samego ministra ogranicza się głównie do tych organizacji związanych *stricte* z działalnością rolniczą. Ta sytuacja wymaga więc radykalnej zmiany. Konieczne jest stworzenie platformy partnerskiej współpracy ministerstwa z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się rozwojem wsi, a nie tylko rolnictwem. Pozwoli to na stworzenie zaplecza merytorycznego i organizacyjnego dla efektywniejszego wdrażania programów unijnych. Zagadnienie to jest szczególnie ważne w kontekście proponowanej nowej formy współpracy na poziomie lokalnym, wzorowanej na podejściu typu Leader, czego efektem ma być „rozwój kierowany przez lokalną społeczność” określany jako

CLLD (od angielskiego określenia: Community-Led Local Development).

2. Trzeba koniecznie i odpowiednio wcześniej przygotować się do wyborów przedstawiciela organizacji pozarządowych działających na rzecz rozwoju obszarów wiejskich w przyszłym KM PROW i zapewnić mu możliwość szerokich konsultacji przygotowywanych decyzji i stanowisk ze swoim zapleczem organizacyjnym. Dotychczas miałam wrażenie, że materiały na posiedzenie KM czytane były przez niewiele osób i otrzymywałam uwagi od nielicznych partnerów.
3. Należałoby poczynić starania, aby zarówno organizacje zrzeszone w FAOW, jak i regionalne sieci Leadera posiadały swoich przedstawicieli w regionalnych komitetach monitorujących – tam też zapadają decyzje ważne dla rozwoju wsi.
4. Niezbędne jest, aby osoby reprezentujące organizacje pozarządowe w poszczególnych instytucjach były w stałym kontakcie ze swoimi organizacjami – by: przekazywały im informacje i by były przez nie zasilane informacjami z terenu, konsultowały z nimi otrzymywane dokumenty, publikowały swoje sprawozdania z posiedzeń komitetów monitorujących.

•••••
• Anna Potok

Oczywiście niezmiernie istotny jest temat. Formułujemy go wspólnie z Nidzicką Fundacją Rozwoju NIDA. Czasem temat już wcześniej „chodzi nam po głowie”, nawet przez kilka lat. Po wstępnym wyborze tematu na kolejne spotkanie dyskutujemy zarówno o tym, czy to dobry temat, jak i o tym jak do niego podejść, jak zorganizować zajęcia, by uczestnicy wynieśli z nich jak najwięcej wiedzy i umiejętności do praktycznego wykorzystania. Ostatecznie temat formułujemy najpóźniej z dziewięciomiesięcznym wyprzedzeniem w stosunku do terminu spotkania. Wielką wagę przykładamy do starannego doboru trenerów i wykładowców.

Tegoroczny (2012) temat „Organizacje, samorząd, razem czy osobno” został w zasadzie wybrany przez uczestników spotkania w 2011 roku. Wskazali oni (w zamykającej spotkanie otwartej dla wszystkich dyskusji prowadzonej metodą *open space*) zagadnienia współpracy organizacji z samorządem jako najistotniejszy problem w ich działalności.

Wybór tematyki dyktowany jest często naszym rozeznananiem potrzeb środowiska organizacji wiejskich zdobywanym w toku realizacji różnorodnych programów Fundacji Wspomagania Wsi. Prowadzona w sposób ciągły współpraca z małymi organizacjami wiejskimi i grupami nieformalnymi w całej Polsce, a także funkcjonujący od wielu lat program szkoleń i warsztatów, umożliwiają rozmowy z wieloma osobami aktywnie działającymi. I to w trakcie takich niezliczonych rozmów rodzą się liczne pomysły dotyczące m. in. tematyki kolejnych „Marózów”. Pomysłów na tematy pojawia się tak wiele, że nigdy nie stajemy przed problemem braku tematu. Nie mamy też nigdy wątpliwości, co do daty. Od lat przyjęło się, że spotkania odbywają się w maju.

Do Maróza przyjeżdża 420-450 uczestników; więcej niż 450 nie możemy przyjąć, około 50 miejsc noclegowych musimy rezerwować dla wykładowców, organizatorów i wolontariuszy. Ci ostatni odgrywają olbrzymią rolę w sprawnym przebiegu spotkania. Wolontariusze to w większości bardzo młode osoby: uczniowie-stypendyści Nidzickiego Funduszu Lokalnego, ich działania koordynują pracownicy Nidzickiej Fundacji Rozwoju NIDA. Jedna z tegorocznych trenerek napisała kilka dni po spotkaniu: „Bardzo proszę również o przekazanie serdecznych podziękowań wszystkim wolontariuszom i wolontariuszkom. Byli fantastyczni, wielki ukłon w ich stronę !!!”

Rekrutację uczestników zaczynamy zazwyczaj na przełomie stycznia i lutego. Chętni muszą wy-

pełnić dość długi kwestionariusz. Co roku kwestionariusz jest zmieniany, ale zawsze znajdują się w nim pytania o to, czym zajmuje się organizacja, co robi zgłaszająca się osoba, jak zamierza wykorzystać w swojej działalności udział w spotkaniu. Pytamy również o udział w poprzednich spotkaniach. Jedno z pytań ankiety rekrutacyjnej zawsze związane jest z tematem spotkania. Po uważnej, często wielokrotnej, lekturze wypełnionych kwestionariuszy dokonujemy w FWW kwalifikacji – chętnych jest zawsze więcej niż miejsc. Pierwszeństwo dajemy tym, którzy jeszcze w Marózie nie byli. Zawsze staramy się zachować równowagę między nowymi uczestnikami, a tymi, którzy będą po raz kolejny, ponieważ zależy nam, by krąg uczestników się rozszerzał. Niestety mamy też „czarną listę”, na którą trafiają osoby, które nie przykładają się do uczestnictwa w zajęciach, a np. spędzają czas mocząc nogi w jeziorze – tych na kolejne spotkania nie przyjmujemy.

Niezmiernie istotna jest kwestia konstrukcji programu. Spotkanie trwa 3 dni i zawsze rozpoczyna się sesją, w której biorą udział wszyscy uczestnicy. Pierwszy wykład stanowi wprowadzenie do tematyki spotkania. Na etapie przygotowywania programu spotkania uczestnicy dzieleni są na grupy warsztatowe. Jeszcze kilka lat temu każdy uczestnik spędzał połowę czasu na wykładach, a połowę na warsztatach. Jednak warsztaty są zawsze przez uczestników oceniane wyżej, zatem staramy się, by zajmowały coraz więcej czasu. Zależnie od tematyki i konstrukcji programu uczestnicy albo wybierają na etapie zgłaszania się konkretne warsztaty, albo ich tematykę. W tym roku można było wybrać blok prawo lub komunikacja; uczestnicy zgłaszają się parami, po dwie

Uczestnicy jednego z warsztatów. Fot. FWW

osoby z jednej organizacji, i muszą wybrać inne zajęcia. W ten sposób każda organizacja „wywozi” z Maróza więcej wiedzy. Uczestnicy mają też możliwość wymiany doświadczeń podczas „Jarmarku Inicjatyw”, gdzie każdy może (zgłaszając to wcześniej) zaprezentować działalność swojej organizacji. Sporo wśród tych prezentacji poświęconych jest drobnej tradycyjnej wytwórczości (kwiaty z bibuły, produkty regionalne), ale są organizacje prezentujące np. rekonstrukcje wydarzeń historycznych z bardzo odległej przeszłości, czy publikacje. Obie kolacje mają formę ogniska i zabawy przy muzyce. Czasem występują też zespoły prezentujące muzykę inspirowaną tradycjami ludowymi (gościliśmy np. w Marózie Trebunie Tutki i zespół odgrywający inscenizację Wesela Mazurskiego). Ta nieformalna część spotkania, przy ognisku i muzyce, bardzo sprzyja wzajemnemu poznaniu i nawiązywaniu kontaktów, które niejednokrotnie owocują współpracą. Od trzech lat pokazujemy też późno wieczorem – dla tych którzy nie chcą do północy tańczyć przy ognisku – i o 6 rano – dla rannych ptaszków – filmy fabularne. Kilka lat temu wprowadziliśmy (z banalnej przyczyny „wydolności” stołówki) zajęcia w formie zabawy integracyjnej, podczas której grupy uczestników – nieznanymi sobie wcześniej – muszą zrealizować w krótkim czasie konkretne zadanie, co wymaga od nich błyskawicznego zaplanowania i wykonania tego zadania, a następnie przedstawienia wyników wspólnej pracy. Nowością w tym roku był blok „dobre praktyki”, zajęcia toczyły się równolegle w 15 grupach. Poświęco-

ne były prezentacji przykładów współpracy organizacji z władzami samorządowymi w konkretnych obszarach i miejscach. Zakres tematyczny był bardzo szeroki i obejmował m. in. budowanie strategii edukacyjnych w gminach, współpracę organizacji pozarządowych z podmiotami publicznymi przy realizacji projektów dotyczących dziedzictwa kulturowego, prawa zwierząt na wsi, doświadczenie współpracy w ramach lokalnych grup działania (w Polsce i w Szwecji), korzystanie z wybranych „produktów” projektu systemowego „Model Współpracy”, współpracę władz samorządowych z organizacjami na poziomie lokalnym w Stanach Zjednoczonych.

Uczestnictwo w spotkaniu do zeszłego roku było w 100% dofinansowywane (ale nie automatycznie, lecz po wypełnieniu odpowiedniego formularza). Koszty podróży uczestnicy pokrywają samodzielnie. W 2012 wprowadziliśmy drobną opłatę, wynosiła ona 35 zł od osoby.

Od początku spotkania w Marózie były organizowane we współpracy z Nidzicką Fundacją Rozwoju NIDA, a od kilku lat wspiera je finansowo Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności.

Informacje nt. spotkań w Marózie można znaleźć na stronie internetowej Fundacji Wspomagania Wsi <http://www.fundacjawspomaganiewsi.pl/> oraz na portalu Witryna Wiejska <http://witrynawiejska.org.pl/>.

- Justyna Duriasz-Bułhak
Fundacja Wspomagania Wsi

Wszyscy uczestnicy Maróza 2012. Fot. FWW

• Maróz 2012 – wrażenia uczestnika

• W tym roku miałem okazję wziąć udział w spotkaniu w Marózie. Nie było łatwo znaleźć na to czas, ale się udało (głównie dzięki wsparciu kolegi z biura, który zgodził się mnie zastąpić) i muszę przyznać, że był to dla mnie łyk świeżego powietrza, na który długo czekałem. Miałem okazję wychyłać zza biurka usłanego akurat fakturami (zmienialiśmy księgowość) i zobaczyć kim właściwie są ci pracownicy i członkowie organizacji wiejskich, dla których FAOW działa.

Coż to są za ludzie! Moje pierwsze wrażenie można nazwać szokiem ilościowym. W jednym miejscu zgromadziło się tylu działaczy, społeczników, czy jak nazwał nas prezydent Bronisław Komorowski „bożych szaleńców”! I każdy inny! Miałem okazję porozmawiać z niektórymi uczestnikami spotkania i usłyszałem z czym muszą się borykać i jakie mają problemy. Nie wiem, czy temat spotkania („Organizacje, samorząd, razem czy osobno”) akurat skupił przedstawicieli takich organizacji, które mają problem na tej linii, ale najczęstszą odpowiedzią na pytanie „czy jest jakaś dziedzina w której potrzebujecie porad” było „Jak można zmienić wójta?”. Usłyszałem również wiele bardzo konkretnych problemów, z którymi wiejskie NGO muszą sobie dawać radę na co dzień. Jako przykład podam kłopot jednej przedstawicielki warmińskiej NGO, która zastanawiała się jak opłacić przewóz młodzieży z całej dość rozległej gminy na darmowe cotygodniowe zajęcia.

Spotkałem się także z wieloma dobrymi przykładami inspirujących, konstruktywnych działań uczestników, jak choćby zorganizowaniem boiska do piłki nożnej koordynowanym przez sołtyskę Annę Poznańską z pomocą mieszkańców wsi Wyskitna. Nazwali oni nowe boisko „naszym własnym orlikiem”.

Ponieważ na spotkanie w Marózie pojechałem jako prowadzący warsztat nt. projektu Model Współpracy realizowanego między innymi przez FAOW, poznałem również uczestników Maróza jako „warsztatowiczów”. Byłem pod wrażeniem ich zainteresowania i chęci do pracy. Bałem się, że może być niełatwo, bo były to moje pierwsze warsztaty, ale zaangażowanie i życzliwość uczestników ogromnie mi pomogły w tym zadaniu.

Zakres tematyczny zajęć w Marózie był bardzo szeroki: od szczegółowych i bardzo praktycznych, jak warsztat Jacka Pietrusiaka pomagający w opanowaniu komunikacji elektronicznej w kontaktach z urzędami, po takie odleglejsze od doświadczeń codziennych, niemniej pozostające w sferze przydatnych w codziennych działaniach wiejskiej NGO, jak na przykład seria wykładów o sytuacji organizacji pozarządowych w USA, czy spotkanie z przedstawicielami jednej z lokalnych grup działania ze Szwecji (zwanymi u nich LAG).

Osobiście mogłem przekonać się jak to dobrze, że spotkania te odbywają się w takim miejscu jak Maróz. Położenie Ma-

róza powoduje, że dla wszystkich uczestników jest to mniejsza lub większa wyprawa. Trzeba się odizolować, żeby móc się skupić. Jedzie się tam, aby przywieźć swoje sprawy, wrzucić je do wspólnego kotła i zobaczyć w kontekście całości spraw polskiej wsi. Sprawa ma się trochę jak z instytucją uniwersytetu, który też ma wokół siebie mury. Tu jesteśmy co prawda otoczeni jeziorem i lasami, ale telefon słabo odbiera, a i e-maile niezbyt chętnie się ściągną – i to pomaga się zdystansować od codzienności, przejść „w tryb” refleksji.

Warto zaznaczyć, że Maróz, to nie tylko uniwersytet i spotkania z szefami wiejskich NGO. To również wspólna zabawa. Wieczorami spotykaliśmy się na grillowanych kolacjach i ogniskach, po których zapełnialiśmy parkiet pod gołym niebem, a przygrywali nam muzycy lub DJ-e. Podobno niektórzy kończyli imprezowanie na tyle „wcześnie”, aby zaliczyć tylko kilka (liczonych na palcach jednej dłoni) godzin zmrużonych powiek przed porannymi warsztatami.

Aleksander Woźniak prezentuje projekt „Model współpracy” na warsztatach w Marózie. Fot. FWW

Bezpośrednio po przyjeździe miałem jedną bardzo wyraźną myśl, która pozostaje ze mną do teraz. Zdecydowanie warto co najmniej raz na parę lat pojechać do Maróza. Wyjście poza własne podwórko, ogarnięcie wzrokiem całości, albo chociaż większej części spraw trzeciego sektora na wsi, spotkanie się z ludźmi z odległych zakątków Polski, którzy myślą podobnie i mają podobne bolączki ma w sobie coś z pielgrzymki. Trzeba oderwać się od tak zwanej „bieżączki”, aby przypomnieć sobie istotę i sens naszych działań.

- Aleksander Woźniak
Biuro Forum Aktywizacji Obszarów
Wiejskich

Urszula Budzich-Szukała

Uzyskane w ten sposób informacje i dokumenty, projekty i stanowiska, zwykle wraz z tłumaczeniem lub przynajmniej skrótem w języku polskim, są zazwyczaj jak najszybciej wysyłane do członków FAOW lub zamieszczane na stronie internetowej FAOW, dzięki czemu zainteresowane organizacje dowiadują się szybko o toczących się dyskusjach i mogą w nich uczestniczyć. Od niedawna, wraz z utworzeniem stowarzyszenia „Polska Sieć LGD – Federacja Regionalnych Sieci LGD”, dostęp środowisk wiejskich do tego typu informacji jeszcze się poszerzył. Jak na razie niewiele organizacji wiejskich zdaje sobie sprawę, jak ważne w praktyce są rozstrzygnięcia, które zapadają obecnie, a także na ile będą one miały realny wpływ na finanse po 2014 roku i na możliwości działania w kolejnych latach, jednak sytuacja ta stopniowo ulega zmianie.

• **Budowanie zdolności organizacji wiejskich**

Doświadczenie pokazuje, że współpraca zagraniczna jest często najlepszym sposobem na poprawę działania własnej organizacji. Dzieje się tak nie tylko dlatego, że odwiedzając partnerów w innych krajach, czy przyjmując ich u siebie, uczymy się nowych rozwiązań i „podpatrujemy” pomysły, które możemy potem wdrożyć we własnej organizacji. Kontakt z innymi krajami pozwala nam także spojrzeć na nowo na własny teren działania i własne problemy, dzięki czemu lepiej poznajemy swoje dobre i złe strony, w efekcie czego potrafimy znaleźć lepsze rozwiązania (niekoniecznie te same, które funkcjonują w innych krajach).

FAOW stara się umożliwiać organizacjom wiejskim, w tym lokalnym grupom działania (LGD), nawiązywanie współpracy z organizacjami w innych krajach. Ogromnym wsparciem są tu kontakty z PREPARE: np. od 2002 roku, dzięki corocznym spotkaniom sieci PREPARE, kilkudziesięciu przedstawicieli organizacji wiejskich z Polski mogło zapoznać się na miejscu z projektami wiejskimi w różnych krajach poprzez tzw. „Warsztaty Wędrowne” PREPARE i zbudować trwałe więzi z europejskimi organizacjami o podobnym charakterze. Wiele z tych kontaktów trwa do dziś i zaowocowało licznymi wspólnymi przedsięwzięciami. PREPARE stwarza też możliwość wymiany stażystów między organizacjami wiejskimi z różnych krajów – w ramach programu PREPARE Scholarships.

Realizowane przez FAOW projekty z udziałem partnerów zagranicznych (np. szkolenie dla animatorów partnerstw lokalnych w ramach projektu TEPA, czy badanie systemów wsparcia produktów lokalnych w projekcie FAAN) umożliwiły licznym polskim organizacjom zapoznanie się z nowymi metodami działania i nabycie nowych umiejętności. Stałą polityką FAOW jest to, żeby w tych coraz bogatszych kontaktach zagranicznych uczestniczyły możliwie szeroko nasze organizacje członkowskie.

• **Dzielenie się doświadczeniami**

Mimo swojej stosunkowo krótkiej historii, FAOW dysponuje już doświadczeniami, które budzą zainteresowanie organizacji wiejskich w krajach przygotowujących się do akcesji (w tym zwłaszcza Chorwacji i Serbii, częściowo również dzięki kontaktom PREPARE). Zainteresowanie budzi szczególnie doświadczenie FAOW w zakresie budowania zdolności organizacji wiejskich i tworzenia sieci, w upowszechnianiu podejścia Leader (w tym pierwsze efekty realizacji tego podejścia w Polsce) oraz w przygotowywaniu społeczności lokalnych do tworzenia partnerstw i strategii, a także specyficznymi tematami, w których FAOW ma kompetencje, takimi jak np. produkty lokalne czy ekonomia społeczna.

Dzielenie się swoją wiedzą z organizacjami o mniejszym doświadczeniu przynosi korzyści nie tylko stronie przyjmującej pomoc, ale i samemu FAOW: pomaga dostrzec podobieństwa i różnice między sytuacją społeczeństwa obywatelskiego na wsi w Polsce i w innych krajach, lepiej zrozumieć obserwowane zjawiska i procesy oraz sku-

teczniej dostosować działania FAOW do potrzeb polskich organizacji wiejskich.

Należy podkreślić, że opisane wyżej korzyści ze współpracy zagranicznej zależą od aktywności i otwartości ze strony organizacji członkowskich FAOW. Zdarza się niestety, że małe organizacje wiejskie wyrażają obawy przed podjęciem tego typu działań, uważając że mają zbyt mało kompetencji lub że współpraca przeszkodzi im w realiza-

cji zadań na poziomie lokalnym. Jeśli jednak już się na nią zdecydują, z reguły szybko dostrzegają na ile jest to pomocne w ich działalności, i chętnie angażują się w kolejne wspólne projekty.

.....

- Urszula Budzich-Szukała
Sekretarz Zarządu Forum Aktywizacji
Obszarów Wiejskich

Organizacje pozarządowe w procesie tworzenia prawa – lobbying NGO

Lobbying w Polsce kojarzy się zwykle z różnego rodzaju aferami. Jednak w rzeczywistości jest to legalny i co więcej, pożyteczny element systemu demokratycznego, w którym każdy z nas ma konstytucyjne prawo do wygłaszania swoich poglądów i wpływania na proces legislacyjny.

• O lobbyngu

Lobbying to, ogólnie rzecz biorąc, działania mające na celu wpływanie na decyzje władzy państwowej i samorządowej. Istotą lobbyngu jest dążenie do uzyskania pożądanej decyzji między innymi przez dostarczenie organom decyzyjnym informacji wraz z uzasadnieniem na temat najkorzystniejszego rozstrzygnięcia. Nie zawsze lobbying prowadzi się bezpośrednio. Często mamy do czynienia z próbami oddziaływania na organizacje, które mają wpływ na interesujące nas rozstrzygnięcia.

Zgodnie z Konstytucją RP każdy z nas ma możliwość wygłaszania swojego zdania i wyrażania swojego stanowiska. Prawidłowe działania lobbyngowe mają charakter legalny i niezwykle pożyteczny, a głównym ich założeniem jest rzetelna debata, w ramach której wykorzystywane są mechanizmy dialogu obywatelskiego i społecznego, a także relacje między organami władzy publicznej.

• Postrzeganie lobbyngu

W Polsce lobbying kojarzony jest niestety często z korupcją i aferami nagłaśnianymi przez media, a działania lobbyngowe rozumiane są jako wywieranie nacisku na decydentów w procesie podejmowania decyzji na najwyższym szczeblu władzy w imię jakichś nieuczynnych interesów.

Tymczasem w krajach Europy Zachodniej czy w Stanach Zjednoczonych, lobbying jest uważany za zjawisko niezbędne w społeczeństwie demokratycznym, w którym obywatele mają bezpośredni wpływ na stanowienie przepisów prawa.

• Regulacja prawna w Polsce

W Polsce zjawisko lobbyngu zostało uregulowane w Ustawie o działalności lobbyngowej w procesie stanowienia prawa z dnia 7 lipca 2005 r. (Dz. U. z 2005 r. Nr 169, poz. 1414). Dotyczy ona jednak jedynie ustaw oraz rozporządzeń wydawanych przez ministrów, Prezesa Rady Ministrów i Radę Ministrów, a także odnosi się do działalności lobbyngowej wykonywanej zawodowo. Na mocy Ustawy lobbyści otrzymali szerokie uprawnienia, między innymi możliwość prowadzenia działalności w siedzibie urzędu obsługującego organ władzy publicznej, jednak w zamian za to zostali zobowiązani do rejestracji.

Co ważne, ustawodawca rozróżnia zawodową działalność lobbyngową, która jest działalnością zarobkową prowadzoną na rzecz osób trzecich, oraz inne formy takiej działalności.

• Ustawa a organizacje pozarządowe

Rozróżnienie zawodowej i niezawodowej działalności lobbyngowej jest dla organizacji pozarządowych niezwykle istotne, lecz nie do końca rozwiązuje problem organizacji, które nie chcą być traktowane tak samo jak lobbyści komercyjni.

Należy zauważyć, że na organizacje lobbyngujące okazjonalnie za określonymi rozwiązaniami prawnymi nie nałożono obowiązku rejestracji ani innych obowiązków wynikających z ustawy. Jednocześnie jednak nie zostały one objęte przepisami nakazującymi kierownikom urzędów ułatwianie im działalności lobbyngowej.

Z zapisów Ustawy jasno wynika, że organizacje niebędące zawodowymi lobbyngami nie mają

Olga Almert-Piotrowska

prawa do prowadzenia działalności lobbystycznej w siedzibach urzędów. Nie mogą też oczekiwać pomocy z ich strony. Może to doprowadzić do sytuacji, w której miękkie rzecznictwo interesów będzie wchodzić w zakres zawodowej działalności lobbiningowej. A co za tym idzie, konieczne może się okazać wynajęcie profesjonalnego lobbysty. Już teraz można zauważyć, że przedstawiciele organizacji pozarządowych nie są poważnie traktowani przez niektórych posłów. Istnieje obawa, że Ustawa o działalności lobbiningowej stanie się narzędziem służącym do ograniczania wpływu organizacji pozarządowych na proces legislacyjny.

- **Dobre praktyki**

Przykładem akcji lobbystycznej dobrze przeprowadzonej przez organizacje pozarządowe w Polsce jest regulacja dotycząca przekazywania 1 proc. podatku dochodowego na rzecz organizacji pożytku publicznego. To właśnie w rezultacie działań lobbystycznych wielu organizacji tzw. III sektora uchwalona została, 24 kwietnia 2003 r., Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, na mocy której podatnik od 2004 r. może przeznaczyć 1 proc. swojego podatku dochodowego od osób fizycznych na rzecz wybranej organizacji pożytku publicznego (w 2007 r. procedura ta została znacznie uproszczona).

Działania związane z wpływaniem na proces stanowienia prawa podejmuje m.in. Fundacja Dzieci Niczyje. Głównym ich celem jest zapewnienie dzieciom ochrony w różnych dziedzinach życia (dotyczy to więc różnych dziedzin prawa). Fundacja odniosła

się między innymi do przygotowywanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej projektu raportu rządowego w sprawie wykonania przez Rzeczpospolitą Polską Konwencji o Prawach Dziecka.

Podobne działania podejmuje także Federacja Inicjatyw Oświatowych. To za jej sprawą w czerwcu br. już po raz 15. odbyło się Forum Inicjatyw Oświatowych. W tym roku obradowano pod hasłem „Współtworzymy dobre prawo dla edukacji”. Doświadczone organizacje pozarządowe zajmujące się edukacją przedstawiły posłom zapisy prawne, które utrudniają przekazywanie stowarzyszeniom szkół i przedszkoli zagrożonych likwidacją. Postulowały także zmiany prawne w tym zakresie. (W kolejnym artykule niniejszego Biuletynu szersza informacja na ten temat)

- **Siła organizacji pozarządowych**

W Polsce powstają formalne i nieformalne sieci i koalicje organizacji pozarządowych, których celem jest prowadzenie wspólnych działań na rzecz konkretnych spraw. Koalicje często współpracują z podobnymi grupami w innych krajach. W większości przypadków siłą organizacji pozarządowych okazuje się wspólne działanie. Ludzie łączą swe wysiłki, aby osiągnąć jakiś cel, a cel popycha ich do wspólnego działania i dzięki temu społeczeństwo może mieć bezpośredni wpływ na stanowienie prawa, które potem decyduje o ich życiu.

- Olga Almert-Piotrowska
współpracowniczka wielu organizacji pozarządowych

Współtworzymy dobre prawo dla edukacji

Motto:

„Doświadczenie rodzi prawa, nigdy znajomość praw nie poprzedza doświadczenia”.
(Antoine de Saint-Exupéry)

W dniach 23-24 czerwca 2012 roku odbyło się w Gmachu Sejmu RP XV Forum Inicjatyw Oświatowych. Patronat nad nim przyjęły dwie Komisje Sejmowe: Edukacji, Nauki i Młodzieży oraz Samorządowa. Tematem przewodnim Forum było hasło „Współtworzymy dobre prawo dla edukacji”.

Forum finansowane było w ramach projektu innowacyjnego „Monitoring procesu przekazywania szkół i przedszkoli zagrożonych likwidacją organizacjom pozarządowym”, w skrócie nazywanego „Aktywne porozumienie: obywatele-samorząd” (realizowanego ze środków Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet V „Dobre rządzenie”). Stąd dobre prawo w tytule Forum dotyczyło zagadnień związanych z przekazywaniem szkół zagrożonych likwidacją stowarzyszeniom rozwoju wsi i innym organizacjom pozarządowym, które od 1999 roku tworzą szkoły w miejsce likwidowanych placówek samorządowych lub zakładają przedszkola ze środków UE.

Projekt jest realizowany przez Federację Inicjatyw Oświatowych (lider) i Związek Gmin Wiejskich RP (partner).

Przekazywanie szkół stowarzyszeniom rozwoju wsi, poprzez likwidację i ponowne utworzenie nowej szkoły w miejsce zlikwidowanej, odbywa się już od 12 lat. Przekazywanie bez likwidacji, realizowane od 2009 roku w oparciu o art. 5 g ustawy o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 r. (z późniejszymi zmianami), dotyczy jedynie szkół do 70 uczniów. W obu przypadkach zebrano już jednak tak wiele doświadczeń, że można jednoznacznie twierdzić, iż mamy bardzo złe prawo w dziedzinie edukacji. Jest ono wewnętrznie sprzeczne, rodzi konflikty pomiędzy władzami samorządowymi a społecznościami lokalnymi oraz powoduje utratę zaufania obywateli do państwa i jego organów jako źródła prawa.

Do 2009 roku przekazywanie szkół odbywało się niejako „na dziko”, bez żadnego specjalnego nowego prawa – jedynie w oparciu o zapisy o zakładaniu i prowadzeniu placówek edukacyjnych publicznych i niepublicznych przez inne organy prowadzące.

Aktywne porozumienie
obywatele-samorząd

W 2009 roku Ministerstwo Edukacji Narodowej przygotowało, a Parlament uchwalił nowelizację ww. ustawy, która jest przykładem

prawa stanowionego bez analizy finansowej i rozumienia skutków jego wprowadzenia. Negatywnie zmiany te opiniowała Federacja Inicjatyw Oświatowych i stowarzyszenia rozwoju wsi, ale głosy te nie zostały wysłuchane. Skutkiem wprowadzenia nowelizacji może być odłożenie w czasie likwidacji szkoły, jednak bez zapewnienia jej stabilnych warunków funkcjonowania. Wprowadzone zapisy pokazują, iż Ministerstwo nie widzi przyczyny zjawiska, jakim są likwidacje szkół, w systemie ich finansowania i braku modelu szkoły wiejskiej oraz dostosowanego do niej systemu

Alina Koziońska-Bałdyga – Prezeska Federacji Inicjatyw Oświatowych oraz Marek Olszewski – Wiceprzewodniczący Związku Gmin Wiejskich RP. Fot. FIO

Od lewej: Andrzej Jabłoński – Prezydent Fundacji ELEMENTARZ, Barbara Kuczałek – Prezeska Stowarzyszenia EDUKATOR, posłanka Agnieszka Kozłowska-Rajewicz – Pełnomocnik Rządu ds. Równego Traktowania, Marek Olszewski – Wiceprzewodniczący Związku Gmin Wiejskich RP, Alina Kozłowska-Bałdyga – Prezeska Federacji Inicjatyw Oświatowych, poseł Piotr Zgorzelski – Przewodniczący Sejmowej Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej, poseł Artur Bramora – Przewodniczący Sejmowej Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży, poseł Artur Ostrowski. Fot. FIO

przygotowywania nauczycieli do zawodu, a jedynie w zatrudnianiu nauczycieli w oparciu o Kartę Nauczyciela. Przekazywanie szkół nowym organom i zatrudnianie nauczycieli w oparciu o Kodeks Pracy nie może być jedynym narzędziem ratowania szkół przed likwidacją.

W czasie XV Forum zaprezentowana została utworzona w ramach projektu „Monitoring...” Matryca Kalkulacyjna. Umożliwia ona diagnozowanie finansów gminnych w trzech obszarach – oświacie, aktywizacji obywateli (fundusz sołecki i fundusz dla organizacji pozarządowych) i planowaniu przestrzennym. Matryca już obecnie łądzi skutki złego prawa – pozwala bowiem na prowadzenie dialogu opartego na faktach pomiędzy obywatelami i władzami gminy, ułatwia aktywne porozumienie pomiędzy obywatelami a samorządem, stąd logo projektu. Będzie ona także użyteczna przy tworzeniu w przyszłości dobrego prawa. Pozwoli bowiem na robienie symulacji ułatwiających przewidywanie skutków finansowych proponowanego prawa. Planujemy uzupełnienie jej o narzędzia ułatwiające prowadzenie konsultacji, debat publicznych i współpracy władz państwa – prezydenta, parlamentarzystów i ministrów – z organizacjami pozarządowymi.

Uczestnicy XV Forum uchwalili 5 postulatów dotyczących zmian w prawie, które powinny być wprowadzone w trybie pilnym, by umożliwić przekazywanie szkół bez zagrożeń konfliktami jakie rodzi obecne prawo. Wprowadzenie niejako „pro-

wizorycznych” zapisów da czas na przygotowanie dobrego prawa. Wprowadzenie proponowanych zmian w odpowiednich ustawach umożliwi rozwiązanie najbardziej dramatycznych problemów związanych z ratowaniem szkół i przedszkoli przed likwidacją. Uchroni przed kolejną falą protestów rodziców i marnowaniem energii społecznej.

W ramach projektu uczymy się wszyscy prowadzenia konsultacji i debat publicznych, współpracy samorządów i organizacji pozarządowych. Uczymy się także współpracy z władzami państwa – z Prezydentem, parlamentarzystami i ministrami. Równolegle, w ramach innych projektów finansowanych z POKL, rozpoczynamy pracę nad systemem finansowania dostosowanym do modelu szkoły wiejskiej. Na tej, wypracowanej wspólnie przez organizacje pozarządowe i samorządy, propozycji finansowania oparta będzie nowa, samorządowo-pozarządowa propozycja ustawy o edukacji wiejskiej.

Poniżej zamieszczamy 5 postulatów wypracowanych przez organizacje pozarządowe, a uchwalonych przez uczestników XV Forum Inicjatyw Oświatowych. Przedstawiamy je ze świadomością, iż dla strony samorządowej część z nich może być trudna do przyjęcia i poparcia. Dlatego w najbliższym czasie skierujemy do gmin ankietę, po to, by zebrać opinie samorządowców na temat owych 5 postulatów. Ankieta ta będzie narzędziem konsultacji i prowadzenia debaty publicznej na szczeblu lokalnym. Liczymy, iż pozwoli na wypracowanie

rozwiązań, które będą wspólne dla samorządów i organizacji pozarządowych. Równocześnie prezentowane tu 5 postulatów będzie przedstawiane do ustosunkowania się Prezydentowi, parlamentarzystom i ministrom. Równoległe prowadzenie konsultacji i debaty publicznej na poziomie lokalnym i na poziomie centralnym ma pozwolić zarówno na przygotowanie nowelizacji ustawy w trybie pilnym, jak i na rozpoczęcie prac nad zupełnie nowym aktem prawnym. Prawo to będzie oparte na doświadczeniach. Mamy nadzieję, że będzie ono stanowione ponad podziałami politycznymi. Będzie bowiem współtworzone przez obywateli, ich samorządy i organizacje pozarządowe oraz przez władze państwa. Dlatego twierdzimy, iż będzie to dobre prawo. Prawo bowiem musi wynikać z do-

świadczeń i być współtworzone przez tych, którzy będą na co dzień musieli je stosować. Tak stanowione prawo będzie elementem dobrego rządzenia. Dobre prawo buduje silne samorządy i silne państwo, którego siła powstaje z siły obywateli.

- w imieniu Komitetu Organizacyjnego XV Forum
Alina Kozińska-Bałdyga
Prezesa Zarządu Federacji Inicjatyw Oświatowych

Propozycje zmian prawnych uchwalone przez uczestników XV Forum Inicjatyw Oświatowych (Warszawa, 23-24 czerwca 2012 roku):

„WSPÓŁTWORZYMY DOBRE PRAWO DLA EDUKACJI”

1. Użyczenie budynku szkoły (budowanego lub remontowanego w czynnie społecznym i ze środków społecznych) w oparciu o wspólną decyzję władz gminnych i zebrania wiejskiego. Obecnie wójt i radni mogą budynek nie użyczyć i go np. sprzedać, czym uniemożliwiają uratowanie szkoły przez stowarzyszenie. Jest to sprzeczne z poczuciem sprawiedliwości społecznej. Budynek szkolny są wspólnym dobrem mieszkańców, których tylko formalnym właścicielem jest gmina. Przed wojną właścicielem budynku było sołectwo. Obecne prawo w kilku miejscach (w tym roku np. Brzozówka, gm. Szastarka, Dzierżno, gm. Świdziebnia) jest źródłem konfliktów i podważa zaufanie do władzy samorządowej i państwa. Jest złe.
2. Wypłacanie dotacji szkole powstałej w miejsce zlikwidowanej szkoły samorządowej od początku jej funkcjonowania. Obecnie zdarza się, że szkoła musi pracować bez dotacji przez 4 miesiące (do nowego roku budżetowego), pomimo tego, że gmina otrzymuje subwencję na uczniów w nowopowstałej szkole.
3. Wypłacanie dotacji na uczniów niepełnosprawnych w szkołach publicznych samo-

4. Zapewnienie stabilności finansowej szkołom przekazanych innym podmiotom w oparciu o art. 5 g. Uchwalona w 2009 nowelizacja Ustawy o systemie oświaty, umożliwiająca przejęcie szkoły bez likwidacji, zawiera zapisy prawne utrudniające jej funkcjonowanie – jest przykładem prawa ustanowionego bez rozumienia skutków jego wprowadzenia. Podważa zaufanie do samorządów i państwa. Jest złe.
5. Naliczanie dotacji dla publicznych i niepublicznych placówek edukacji przedszkolnej funkcjonujących na wsi tak, aby były one: trwałe, dostępne dla dzieci z rodzin biednych i aby były one placówkami naprawdę wyrównującymi szanse edukacyjne, a nie jedynie instytucjami opiekuńczymi. Przedszkola założone ze środków europejskich już są zamykane. Jeśli wejdą przepisy przygotowywane przez Ministerstwo Finansów upadnie większość małych przedszkoli prowadzonych przez stowarzyszenia i Polska skompromituje się w Unii Europejskiej.

Warszawa, 24 czerwca 2012 r.

• . PSLGD – Głos polskiego LEADER'a

Po 8 latach funkcjonowania w Polsce programu Leader doszło do powstania jego pierwszej, ogólnopolskiej, formalnej reprezentacji, tj. Związku Stowarzyszeń „Polska Sieć LGD – Federacja Regionalnych Sieci LGD” (PSLGD).

3 października 2011r. w Koszęcinie, po wielu wcześniejszych dyskusjach i spotkaniach, przedstawiciele 15 sieci regionalnych LGD opowiedzieli się za utworzeniem formalnej struktury jako związku stowarzyszeń – ustalono treść statutu i trzech członków założycieli sieci, a w dniu 9 marca 2012 r proces tworzenia sieci zakończył się wpisem stowarzyszenia do KRS w Sądzie Okręgowym w Koszalinie.

Choć projekt utworzenia sieci krajowej w formie federacji sieci regionalnych ewoluował w okresie ostatnich 2 lat, to próby utworzenia struktury, która mogłaby organizować skomplikowaną, bo ogólnokrajową (i do tego obejmującą największą liczbę LGD przypadających na jeden kraj w Europie) współpracę i wymianę doświadczeń, podejmowano już wcześniej. W latach 2006-2008 w ramach Pilotażowego Programu Leader+ zrealizowano pierwszy krajowy projekt sieciujący pn. „Krajowa Sieć LEADER”. Był on firmowany przez konsorcjum w składzie: Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich, Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa (FAPA), Krajowa Rada Izb Rolniczych oraz Centrum Doradztwa Rolniczego. Przedsięwzięcie to jednak ze swej natury *stricte* projektowej miało charakter ściśle określony w czasie (<http://www.leaderplus.org.pl/>, strona projektu od 3 lat nieaktualizowana). Było przy tym ono bardziej informacyjno-integrujące (publikacje, konferencje, platforma internetowa) niż nastawione na komunikację i długofalowe działanie, które zakładałoby, oprócz wymiany informacji, również ochronę interesów LGD, w tym bieżące rozwiązywanie problemów. Tych z kolei w trakcie polskiej historii programu i jego przejścia w obecną fazę wdrożeniową w ramach PROW 2007-2013 nigdy nie brakowało. Istniejącą w tym obszarze lukę starały się (w wielu wypadkach z sukcesami) wypełniać powstające stopniowo w poszczególnych województwach regionalne

sieci LGD. Jednak ze względu na swoją skalę działania nigdy nie mogły aspirować do miana ogólnopolskiej reprezentacji środowiska związanego z polskim Leaderem – a to z roku na rok wydawało się być coraz bardziej potrzebne.

Obecnie PSLGD skupia ok. 270 grup, czyli ok. 80% wszystkich istniejących LGD w Polsce (jest ich ponad 330). Daje to wysoki poziom reprezentatywności całego polskiego środowiska LGD. Głównym celem sieci – oprócz tworzenia ogólnopolskiej platformy współpracy i wymiany doświadczeń – jest aktywne uczestnictwo w kreowaniu polityki krajowej oraz polityki Unii Europejskiej wobec obszarów wiejskich. Mają temu sprzyjać kontakty z funkcjonującymi w różnych krajach sieciami krajowymi oraz z europejskimi organizacjami, angażującymi się w wypracowywanie wspólnych stanowisk oraz w promocję partnerstwa i wymianę dobrych praktyk. Równie istotne może okazać się realizowane już obecnie przez PSLGD inicjowanie i wspieranie inicjatyw legislacyjnych, sprzyjających zrównoważonemu rozwojowi obszarów wiejskich. Szczególnie mocno popierane będą te, w których aktywne społeczności lokalne oraz drzemiący w nich kapitał społeczny są kluczem do sukcesu dla poprawy jakości życia i dywersyfikacji ekonomicznej wsi.

Jeszcze na etapie przygotowań do rejestracji, po zapoznaniu się z propozycjami Komisji Europejskiej dotyczącymi kolejnego okresu programowania 2014-2020, PLSGD zgłosiła gotowość do współpracy w przygotowywaniu rozwiązań legislacyjnych dla następnej odsłony podejścia Leader. Postawa ta szybko zaowocowała zaproszeniem ze strony Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi do współpracy w tym zakresie. Ambicją PSLGD jest zabieganie o szersze niż do tej pory wykorzystanie metody Leader w Polsce w kolejnym okresie programowania. Rozwiązania takie

przewidują projekty rozporządzeń opracowane na poziomie europejskim. Zawarto w nich propozycję wykorzystania metody Leader nie tylko jako oddolnego instrumentu aktywizacji społeczno-gospodarczej obszarów wiejskich, ale również obszarów zależnych od rybactwa, a nawet miast, szczególnie tych, które wymagają procesów rewitalizacji. W tych ostatnich oddolny, partnerski sposób podejmowania decyzji mógłby okazać się kluczowym z punktu widzenia przywrócenia ich społeczno-gospodarczej atrakcyjności. W tym celu PSLGD wystosowała już szereg pism, m.in. do Minister Rozwoju Regionalnego i marszałków województw, od których w dużej mierze będzie zależało wykorzystanie proponowanego dla nowej perspektywy instrumentu pn. rozwój kierowany przez lokalną społeczność (ang.: Community-Led Local Development – CLLD). Instrument ten przewiduje realizację subregionalnych strategii rozwoju lokalnego (finansowanych teoretycznie ze wszystkich dostępnych w przyszłości funduszy, zainteresowane państwa członkowskie mogą dopuścić także możliwość finansowania jednej strategii przez więcej niż jeden fundusz), wzorowanych metodologicznie na dotychczasowych doświadczeniach podejścia Leader.

Dzięki powstaniu PSLGD program Leader w Polsce zyskał solidnego, demokratycznie wybranego rzecznika swoich interesów. Jest to szczególnie istotne w kontekście przebijających się do opinii publicznej głosów krytyki wobec dotychczasowego sposobu realizacji tego podejścia w ramach osi 4 PROW 2007-2013. Zawierają one często – oprócz elementów konstruktywnych – nieuprawnione uogólnienia, które krzywdzą skutecznie działające międzysektorowe partnerstwa lokalne. Wiele z nich w działania na rzecz aktywizacji społeczności lokalnych wkłada wiele pracy i zaangażowania, przyczyniając się do pozytywnych, choć z natury powolnych zmian. Funkcjonowanie sieci współpracy zawsze było jedną z głównych zalet podejścia Leader, a jego sukcesy stały się dobrze rozpoznawalne w dużej mierze dzięki ciągłej wymianie i promocji najlepszych praktyk – między różnymi społecznościami wiejskimi z różnych części Europy. PSLGD chciałaby nawiązywać do najlepszych doświadczeń sieci Leader funkcjonujących w krajach Unii Europejskiej i być solidnym pomostem między różnymi partnerami zaangażowanymi w jego wdrażanie, stanowiąc mocny i słyszalny w Europie głos polskiego Lidera.

Skład pierwszego Zarządu PSLGD, wybranego 5 czerwca 2012 r. podczas I Walnego Zebrania w Warszawie, tworzą: Janusz Bartczak – Prezes (zachodniopomorskie), Krzysztof Kwatera – Wiceprezes (małopolskie) oraz członkowie Zarządu: Witold Magryś (śląskie), Bożena Pełdiak (dolnośląskie) i Sławomir Piernicki (kujawsko-pomorskie). Biuro PSLGD mieści się w Wałczu – gości je Stowarzyszenie „Lider Wałecki” (ul. Dąbrowskiego 6, 78-600 Wałcz, tel. (67) 258 02 41 (w. 38), e-mail: lider@poczta.vel.pl).

- Witold Magryś
Członek Zarządu PSLGD,
Koordynator sieci SILESIA LEADER
NETWORK

Kilka adresów spośród wielu, które warto odwiedzić w Internecie

• (adresy witryn szczególnie polecanych wiejskim NGO):

Strony polskie:

Nazwa / adres	Co witryna zawiera
Dobry Start http://ds.org.pl	Witryna projektu Dobry Start, w ramach którego FAOW wydaje niniejszy biuletyn. Zawiera dane kontaktowe do biur regionalnych projektu, informacje o realizowanych przez nie konferencjach, seminariach i szkoleniach, a przede wszystkim platformę e-learningową dla zaczynających poznawać tematykę NGO.
Klasy Tematyczne Lokalnych Grup Działania http://www.faow.leader.org.pl	Witryna projektu Klasy Tematyczne Lokalnych Grup Działania realizowanego przez FAOW umożliwia założenie profilu własnej LGD i przyłączenia się do określonego tematycznie (pod względem działalności) klastra: turystycznego, rybackiego, krajobrazowo-przyrodniczego, poświęconego ekonomii społecznej lub produktom lokalnym. Narzędzia udostępnione na portalu pozwalają na wymianę doświadczeń i poszukiwanie partnerów do projektów. Portal zawiera też bazę dobrych praktyk w zakresie przedsięwzięć LGD z podziałem na ww. klasy.
Witryna wiejska http://www.witrynawiejska.pl	Witryna wiejska to serwis informacyjny prowadzony przez Fundację Wspomagania Wsi. Obfite źródło wiedzy dla społeczników i pozarządowców działających na obszarach wiejskich. Witryna oferuje wiele różnych serwisów – np.: Internet na wsi, przedsiębiorczość, działania społeczne, zwierzęta na wsi, Wszechnica, Atlas wsi, Atlas inicjatyw oraz zawiera wiele materiałów edukacyjnych. Za pośrednictwem Witryny organizowane są szkolenia on-line na platformie e-learningowej.
KSOW http://ksow.pl/	Strona Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich, która zawiera informacje nt. istotnych wydarzeń dotyczących wsi oraz współpracy polskiego KSOW z Komitetem Koordynacyjnym Europejskiej Sieci na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, a także bazę lokalnych grup działania (LGD) oraz bazy dobrych praktyk LGD z Polski i z innych krajów UE.

ngo.pl
– Portal organizacji pozarządowych
<http://www.ngo.pl>

Największa witryna poświęcona organizacjom pozarządowym. Zawiera rozbudowany poradnik dla organizacji oraz różne bazy informacyjne. Na portalu publikowane są ciekawe artykuły zawierające przydatne informacje, jest możliwość zamieszczania ogłoszeń (podzielone na przejrzyste kategorie – „giełda rzeczy”, „szkolenia”, „partner do projektu” i in.). Na witrynie znajdują się wzory dokumentów niezbędnych w zarządzaniu organizacją, bazy dobrych praktyk i inne.

Finanse organizacji pozarządowej w praktyce
<http://portalngo.pl>

Portal NGO – Rachunkowość organizacji pozarządowej w praktyce, prowadzony jest przez Wydawnictwo Wiedza i Praktyka. Znajdują się tu użyteczne wzory dokumentów księgowych, pracowniczych i in, a także akty prawne dotyczące finansów NGO. Za pośrednictwem portalu można uzyskać informacje od ekspertów oraz zamówić publikację drukowaną lub czytać ją w Internecie po zalogowaniu.

FDPA
<http://www.fdpa.org.pl/>

Witryna Fundacji na Rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa, na której znajdują się informacje o realizowanych programach, w tym m.in. o programie pożyczkowym. Na stronie dostępne są interdyscyplinarne raporty o stanie polskiej wsi wydawane przez FDPA od roku 2000 – ostatni „Polska wieś 2012. Raport o stanie wsi”.

Baza Dobrych Praktyk
<http://www.dobrepraktyki.pl>

Prowadzona od 2007 r. baza jest wspólnym przedsięwzięciem Związku Miast Polskich, Związku Gmin Wiejskich RP i Związku Powiatów Polskich – gromadzone są na tej witrynie opisy dobrych i sprawdzonych rozwiązań z zakresu doskonalenia zarządzania usługami publicznymi i rozwojem jednostek samorządu terytorialnego, w tym rozwojem instytucjonalnym.

Związek Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej
<http://www.zgwrp.org.pl>

Witryna Związku Gmin Wiejskich RP, zawierająca informacje o aktualnych wydarzeniach dotyczących samorządów wiejskich. Interesująca dla organizacji, które współpracują lub mogą w przyszłości współpracować z lokalnymi władzami.

Związek Powiatów Polskich
<http://www.zpp.pl>

Witryna Związku Powiatów Polskich - znajdują się na niej informacje o działaniach ponadgminnych, w tym o konkursie pn. Liga Inicjatyw Powiatowych, do którego samorządy lokalne mogą zgłaszać „nowatorskie podejście do zaspokajania zbiorowych potrzeb społecznych i rozwiązywania problemów mieszkańców powiatów”.

**Oficjalna strona Prezydenta
Rzeczypospolitej Polskiej**
<http://www.prezydent.pl>

Oficjalna strona Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej zawiera ogłoszenia i informacje związane z wydarzeniami i przedsięwzięciami, w których Prezydent bierze udział, lub którym patronuje. Wiele ważnych i ciekawych informacji można znaleźć w części poświęconej Forum Debaty Publicznej, a przede wszystkim w jej dziale „Potencjał obszarów wiejskich szansą rozwoju”.

MRiRW
<http://www.minrol.gov.pl/pol/>

Strona Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi zawiera wiele aktualnych informacji dotyczących: rolnictwa, jakości żywności i obszarów wiejskich, programów wsparcia ze środków Unii Europejskiej, a także nt. polityki UE i Polski w odniesieniu do obszarów wiejskich – m.in. „Strategię zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020” i informacje nt. dyskusji o reformie Wspólnej Polityki Rolnej UE po 2013 r.

Strony zagraniczne:

Nazwa / adres	Co witryna zawiera
Europejska Sieć na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (ENRD) http://enrd.ec.europa.eu/pl/homepage_pl.cfm	Europejska Sieć na rzecz Obszarów Wiejskich jest prowadzona na zlecenie Komisji Europejskiej w celu budowania umiejętności i stymulowania wymiany między podmiotami zajmującymi się tematyką wiejską. Strona zawiera informacje ważne dla wszystkich zainteresowanych rozwojem wsi w Europie; dużo miejsca poświęcono m.in. podejściu Leader i ułatwianiu współpracy między LGD (lokalnymi grupami działania). Na stronie zamieszczane są publikacje poświęcone wykorzystaniu funduszy europejskich dla rozwoju wsi, sprawozdania ze spotkań i konferencji, poradniki, a także filmy i zdjęcia. Od niedawna istnieje polska wersja strony.
Europejskie Stowarzyszenie Leader na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (ELARD) http://enrd.ec.europa.eu/networks-and-networking/eu-organisations/pl/european-leader-association-for-rural-development_pl.cfm	Europejskie Stowarzyszenie Leader na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (ELARD) założone zostało w celu poprawy jakości życia na obszarach wiejskich i utrzymania ich populacji poprzez zrównoważony i zintegrowany rozwój lokalny. Stowarzyszenie aktywnie promuje metodę Leader, zarówno na poziomie lokalnym (u podstaw), jak i na poziomie instytucjonalnym, aby podejście to było bardziej znane wśród europejskich decydentów. Dostępna jest polska wersja strony, część materiałów udostępniana jest w języku polskim.

ARC2020 – Agricultural and Rural Convention (Konwencja Rolnicza i Wiejska)

<http://www.arc2020.eu/front/>

Konwencja Rolnicza i Wiejska ARC2020 to inicjatywa szerokiej debaty organizacji zajmujących się wsią i rolnictwem na temat polityki rolnej UE. Intencją Konwencji jest wypracowywanie wspólnych stanowisk organizacji wiejskich, ekologicznych i rolniczych, a także stymulowanie debaty w grupach tematycznych i językowych. Wyniki tej debaty są okresowo prezentowane decydentom, przede wszystkim Dyrekcji Generalnej do spraw Wsi i Rolnictwa. Strona w języku angielskim, ale są tłumaczenia na język polski niektórych notatek prasowych oraz głównego przesłania (<http://www.arc2020.eu/front/arc-communication-translations/>)

Strona Komisji Europejskiej poświęcona rolnictwu i rozwojowi obszarów wiejskich

http://ec.europa.eu/agriculture/index_pl.htm

Strona zawiera oficjalne informacje Komisji Europejskiej, w tym podstawowe akty prawne, wytyczne pomagające państwom członkowskim w realizacji programów unijnych na obszarach wiejskich, a także projekty dokumentów dotyczących przyszłego okresu programowania w celu ich konsultowania ze środowiskami wiejskimi. Dostępna jest polska wersja strony, duża część materiałów jest też udostępniana w języku polskim.

Strona Europejskiej Sieci Obszarów Rybackich FARNET

<https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/cms/farnet/pl/node>

Europejska Sieć Obszarów Rybackich FARNET jest prowadzona na zlecenie Komisji Europejskiej, aby wspomagać wdrażanie podejścia Leader, które odegrało tak ważną rolę w rozwoju wsi, na obszarach zależnych od rybactwa. Materiały dostępne na tej stronie przygotowane są przede wszystkim z myślą o obszarach rybackich (przewodniki, filmy, fora dyskusyjne), ale praktyczne porady dotyczące budowania partnerstwa, tworzenia lokalnych strategii, różnicowania działalności czy realizacji projektów współpracy, mogą okazać się przydatne także dla organizacji działających na obszarach wiejskich, w tym lokalnych grup działania. Dostępna jest polska wersja strony, większość materiałów jest również dostępna w wersji polskiej.

Najbliższe szkolenia w ramach projektu „Dobry Start”.

Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Miasta i Gminy Debrzno zaprasza przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz osoby aktywnie działające na obszarach wiejskich, zamierzające założyć organizację pozarządową, do uczestnictwa w szkoleniu pt. „Planowanie i zarządzanie projektami wsparcia”.

Szkolenie odbędzie się:

w dniach 3-5 września 2012 r. w godz. 9.00-16.00.

w Ośrodku/ Inkubatorze Przedsiębiorczości w Debrznie,
ul. Ogrodowa 26, Debrzno (woj. pomorskie)

Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych w Korzeczniku zaprasza do udziału w szkoleniu pt. „Planowanie i zarządzanie projektami wsparcia”.

Szkolenie odbędzie się:

w dniach 7-9 września 2012 r.

w siedzibie Szkoły Podstawowej w Korzeczniku
Korzecznik 41 (gmina Kłodawa, woj. wielkopolskie)

Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej w Sandomierzu zaprasza do udziału w szkoleniu pt. „Zarządzanie i rozliczanie działalności wiejskich organizacji pozarządowych”.

Szkolenie odbędzie się:

w dniach 13-15 września 2012 r.

w Gospodarstwie Agroturystycznym „Ranczo”,
Makoszyn 132 (gmina Bieliny, woj. świętokrzyskie)

Wszystkie szkolenia są bezpłatne, wymagają jednak uprzedniego zgłoszenia.

Więcej informacji na odpowiednich stronach biur regionalnych na witrynie <http://ds.org.pl>.

Zapraszamy!

- **Wydawca**

Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich
Publikacja przygotowana w ramach projektu
„Dobry Start – centra wspierania i informacji organizacji pozarządowych na obszarach wiejskich” ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

ul. Smolna 13 pok. 307
00-375 Warszawa
Tel.: 22 / 826 28 84
www.faow.org.pl
e-mail: dobry.start@faow.org.pl

Redaktor prowadząca

Bożenna Wójcik
przy współpracy
Urszuli Budzich-Szukały

Projekt i skład

StudioDan.pl

Platforma
edukacyjna
projektu

DOBRYSTART

Co powinien zawierać statut?

Gdzie złożyć wniosek o dofinansowanie?

Jak napisać dobry projekt?

Dowiedz się więcej o zakładaniu stowarzyszeń i fundacji, zarządzaniu nimi i pozyskiwaniu środków oraz o wielu innych sprawach związanych z prowadzeniem wiejskiej organizacji pozarządowej!

Więcej informacji pod adresem:

www.ds.org.pl/moodle oraz www.faow.org.pl

Zarejestruj się na platformie e-learningowej projektu **Dobry Start!**

**Krajowe Centrum Informacyjne
Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich
ul. Smolna 13 pok. 307
tel.: 22 / 826 28 84
e-mail: dobry.start@faow.org.pl
<http://www.faow.org.pl>, <http://ds.org.pl>**

